

KALENDARIUM WYDARZEŃ MIĘDZYNARODOWYCH 2000

EUROPA ŚRODKOWA I POŁUDNIOWA

2000

3 stycznia – Wybory parlamentarne w Chorwacji przyniosły zwycięstwo dotychczasowej opozycji. Ok. 40% miejsc zdobyła centrolewicowa koalicja Socjaldemokratycznej Partii Chorwacji (SDPH) i Chorwackiej Partii Socjalliberalnej (HSL). Ok. 25% wyborców poparło dotychczas rządzącą Chorwacką Wspólnotę Demokratyczną (HDZ). Nowym szefem rządu został Iвица Račan.

11 stycznia – Prezydent Łotwy, pani Vaira Vīķe-Freiberga, złożyła w Polsce wizytę, podczas której omawiano perspektywy współpracy dwustronnej, zwłaszcza gospodarczej, oraz wspólne działania na drodze do integracji z Unią Europejską.

17–18 stycznia – Podczas rozmów polskiego ministra spraw zagranicznych Bronisława Geremka w Brukseli komisarz ds. poszerzenia Unii Europejskiej Günther Verheugen zaproponował stworzenie „politycznego systemu wczesnego ostrzegania” pozwalającego na szybkie przekazywanie informacji pomiędzy Polską a Unią Europejską.

17 stycznia – Roboczą wizytę w Polsce złożył prezydent Ukrainy Leonid Kuczma. Podczas rozmów z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim, które odbyły się w Krakowie, zadeklarowano wolę poszerzenia dwustronnej współpracy, poparto ideę utworzenia polsko-ukraińskiego uniwersytetu oraz powstania korytarza transportowego i gazowo-naftowego z Odessy do Gdańska.

20 stycznia – Polskie ministerstwo spraw zagranicznych uznało dziewięciu rosyjskich dyplomatów, podejrzewanych o prowadzenie działalności szpiegowskiej, za *persona non grata*. W drodze retorsji zażądano opuszczenia terytorium Rosji przez dziewięciu pracowników polskich placówek dyplomatycznych do 28 stycznia.

20–21 stycznia – Premier Polski Jerzy Buzek złożył wizytę w Portugalii, gdzie przeprowadził rozmowy m.in. z prezydentem Jorge Sampaio i premierem Antonio Guterresem.

24 stycznia, 7 lutego – W wyborach prezydenckich w Chorwacji zwyciężył Stipe Mesić (ponad 56% głosów), kandydat Chorwackiej Partii Narodowej (HNS). Nowy prezydent zapowiedział zerwanie z nacjonalistyczną i autorytarną polityką zmarłego prezydenta Franjo Tuđmana.

2 lutego – Przywódca kosowskich Albańczyków Ibrahim Rugova formalnie rozwiązał instytucję tzw. Republiki Kosowa, której był prezydentem.

2–5 lutego – Do aktów przemocy i zamieszek na tle etnicznym doszło w zamieszkaną przez Albańczyków i Serbów Kosowskiej Mitrovicy.

12 lutego – Premierzy Albanii, Bułgarii, Grecji, Macedonii i Turcji oraz prezydent Rumunii podpisali w Bukareszcie podczas szczytu Współpracy Południowo-Wschodniej Europy Kartę dobrego sąsiedztwa, stabilności i bezpieczeństwa. Zobowiązali się w niej m.in. do kontynuowania reform gospodarczych i demokratycznych oraz wspierania dialogu w celu przeciwności potencjalnych konfliktów.

22–23 lutego – Prezydenci Polski Aleksander Kwaśniewski i Czech Vaclav Havel omówili w Pradze stan przygotowań obu krajów do integracji z Unią Europejską oraz problem rozszerzenia Grupy Wyszehradzkiej o Słowenię i Ukrainę.

25 lutego – Podczas wizyty w Warszawie prezydent Macedonii Borys Trajkovski omawiał z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim perspektywy rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej oraz sytuację na Bałkanach. Polska poparła europejskie i euroatlantyckie aspiracje Macedonii.

1 marca – Jugosłowiańskie radio B92 podało, że w południowej części Serbii, na terenach graniczących z Kosowem i Macedonią, zamieszkanym przez ok. 100-tysięczną mniejszość albańską, powstało nowe ugrupowanie zbrojne Wyzwoleńcze Wojska Preszeva, Medvedje i Bujanovaca (UCPMB). Na obszarze pogranicza serbsko-albańskiego doszło wkrótce do incydentów.

6 marca – Podczas obrad Rady Bezpieczeństwa ONZ w Nowym Jorku szef tymczasowej administracji NZ w Kosowie Bernard Kouchner i głównodowodzący siłami KFOR gen. Klaus Reinhard wezwali do ustalenia przyszłego statusu Kosowa.

9 marca – Premier Republiki Serbskiej w Bośni i Hercegowinie Milorad Dodik oraz minister spraw zagranicznych Chorwacji Tonino Picula wydali w Banja Luce wspólną deklarację, w której zobowiązali się zapewnić uchodźcom z obu krajów bezpieczny powrót do domów.

10–14 marca – Premier Polski Jerzy Buzek złożył wizytę w Chile (10–12 marca), gdzie wziął udział w uroczystości zaprzysiężenia nowego prezydenta Ricardo Lagosa (11 marca), oraz w Brazylii (12–14 marca). W Santiago de Chile przeprowadził wiele rozmów z politykami krajów latynoamerykańskich, którzy przybyli na uroczystość (spotkał się z prezydentami Argentyny, Brazylii, Chile, Ekwadoru, Kolumbii, Kostaryki i Urugwaju oraz ministrem spraw zagranicznych Meksyku).

12 marca – W Gnieźnie odbyło się spotkanie prezydentów sześciu państw, których historia związana jest z postacią św. Wojciecha. Przybyli na nie: Valdas Adamkus (Litwa), Johannes Rau (Niemcy), Aleksander Kwaśniewski (Polska), Rudolf Schuster (Słowacja), Arpad Göncz (Węgry). Podczas spotkania prezydenci zaapelowali o przełamywanie starych podziałów i poszerzenie europejskich i euroatlantyckich struktur integracyjnych.

14–15 marca – Wizytę w Polsce złożył prezydent Włoch Carlo Azeglio Ciampi. W rozmowach z prezydentem Polski Aleksandrem Kwaśniewskim omawiano perspektywy europejskiej integracji, stabilizacji na Bałkanach oraz możliwości aktywizacji współpracy gospodarczej.

17–18 marca – W Budapeszcie odbyło się spotkanie szefów rządów państw sąsiadujących z Jugosławią, poświęcone Paktowi stabilności dla Europy Południowo-Wschodniej. Omawiano

rozwój sytuacji w Kosowie oraz relacje pomiędzy Serbią i Czarnogórą w ramach federacji jugosłowiańskiej.

20 marca – Specjalny sprawozdawca ONZ ds. praw człowieka w b. Jugosławii Jirzi Dienstbier na konferencji prasowej w Belgradzie poinformował, że w Kosowie nastąpił ogromny rozwój struktur mafijnych.

29 marca – Podczas konferencji przedstawiciele 44 państw w Brukseli zapowiedziano przekazanie w ramach Paktu stabilności dla Europy Południowo-Wschodniej krajom tego regionu w ciągu kilku następnych miesięcy 1,1 mld USD oraz dalszych 700 mln USD do końca roku 2000.

4-5 kwietnia – Prezydent Litwy Valdas Adamkus złożył wizytę w Polsce. W rozmowach z polskimi politykami i działaczami gospodarczymi omawiał przede wszystkim sposoby intensyfikacji współpracy gospodarczej oraz problemy mniejszości narodowych.

7 kwietnia – W Warszawie rozmowy z polskimi politykami przeprowadził premier Ukrainy Wiktor Juszczenko. Tematem spotkań było „polsko-ukraińskie partnerstwo strategiczne”.

7-9 kwietnia – Prezydent Polski Aleksander Kwaśniewski udał się do Rzymu. Głównym celem jego podróży była oficjalna (pierwsza) wizyta w Watykanie (8 kwietnia), gdzie rozmawiał z papieżem Janem Pawłem II. Prezydent A. Kwaśniewski odbył także rozmowę z prezydentem Włoch Carlo Azeglio Ciampim.

12 kwietnia – Do dymisji podał się premier Łotwy Andris Skele. Przyczyną kryzysu były rozbieżności w rządzącej koalicji na temat tempa prywatyzacji. 25 kwietnia misję utworzenia nowego rządu uzyskał dotychczasowy mer Rygi Andris Berzins, który uzyskał poparcie dotychczasowej centroprawicowej koalicji.

26 kwietnia – Bułgarski parlament przyjął ustawę uznającą rządy komunistów w tym kraju za zbrodnicze, a dawna Bułgarska Partia Komunistyczna została określona jako organizacja przestępcza.

27 kwietnia – W Czerniejewie koło Gniezna odbyły się polsko-niemieckie konsultacje, w których oprócz premierów Jerzego Buzka i Gerharda Schrödera uczestniczyli także ministrowie spraw zagranicznych, spraw wewnętrznych, gospodarki, transportu i ochrony środowiska. Głównym tematem obrad były warunki przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

28 kwietnia – W Gnieźnie odbyło się milenijne spotkanie premierów państw Grupy Wyszehradzkiej (Milosz Zeman z Czech, Jerzy Buzek z Polski, Mikulasz Dzurinda ze Słowacji oraz Viktor Orban z Węgier) oraz kanclerza Niemiec Gerharda Schrödera. Pięciu premierów podpisało symboliczną deklarację o współdziałaniu.

4 maja – W Budapeszcie odbyło się spotkanie czterech premierów państw Grupy Wyszehradzkiej z premierem Francji Lionelem Jospinem. Omawiano głównie problemy związane z procesem integracji europejskiej.

15-17 maja – Prezydent Polski Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę we Francji. Głównym tematem rozmów z prezydentem Jacques'em Chirakiem i premierem Lionelem Jospinem były problemy integracji europejskiej oraz zagadnienie europejskiej tożsamości obronnej.

17–18 maja – Serbska policja przeprowadziła akcję skierowaną przeciwko niezależnym mediom, przejmując na polecenie rządu kontrolę nad nimi. Przeciwko tej decyzji opozycja zorganizowała wielotysięczne manifestacje.

17 maja – Minister spraw zagranicznych Polski Bronisław Geremek przeprowadził rozmowy z szefem dyplomacji Azerbejdżanu Wilajatem Gulijewem. Omawiano przede wszystkim plany budowy rurociągów prowadzących z Azerbejdżanu do Europy.

19 maja – W Wilnie odbyła się konferencja nt. „Rola NATO w zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa w Europie” z udziałem m.in. sekretarza generalnego NATO George’a Robertsona i ministra spraw zagranicznych Polski Bronisława Geremka. Ministrowie spraw zagranicznych państw kandydujących do członkostwa zaapelowali o zaproszenie ich do sojuszu w 2002 r.

20–22 maja – W stolicy Łotwy, Rydze, odbyło się zgromadzenie Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOR) z udziałem wicepremierów i ministrów finansów z krajów będących udziałowcami banku. Omawiano dalszą strategię działania banku wobec krajów będących odbiorcami pomocy. 22 maja zatwierdzono nowego prezesa tej instytucji. Został nim dotychczasowy szef Klubu Paryskiego Francuz Jean Lemierre. Tego dnia 61 udziałowcem banku została Mongolia.

28 maja – Unia Wolności wycofała swoich ministrów z polskiego rządu. Rozmowy na rzecz odnowienia koalicji nie powiodły się i 6 czerwca UW wystąpiła z rządzącej koalicji z Akcją Wyborczą Solidarność. Po wycofaniu ministrów UW premier Jerzy Buzek zachował stanowisko premiera, kierując rządem mniejszościowym (AWS).

29–31 maja – Polski prezydent Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę w Izraelu i Autonomii Palestyńskiej. Podczas rozmów z izraelskimi gospodarzami rozmawiał o rozwoju stosunków dwustronnych i przezwyciężaniu barier będących dziedzictwem przeszłości. Podczas spotkania z liderem Palestyńczyków Jaserem Arafatem wyraził poparcie dla izraelsko-palestyńskiego procesu pokojowego.

31 maja – Podczas wizyty na Słowacji premier Polski Jerzy Buzek wyraził poparcie dla starań Słowacji o przyjęcie do NATO i Unii Europejskiej. Omawiano także kwestię współpracy przygranicznej oraz plany budowy nowych przejść granicznych.

6 czerwca – Parlament węgierski dokonał w trzeciej turze wyboru prezydenta. Został nim Ferenc Madl, bezpartyjny ekspert prawa międzynarodowego, popierany przez większość sił politycznych. Urząd przejął od Arpada Göncza 3 sierpnia.

7 czerwca – Parlament Słowenii zaakceptował nowy rząd sformowany przez dwie partie – Słoweńską Partię Ludową-Słoweńscy Chryścijańscy Demokraci (SLS-SKD) oraz Słoweńską Partię Socjaldemokratyczną (SDSS). Na czele nowego rządu stanął przedstawiciel SLS-SKD Andrej Bajuk. Poprzedni rząd Janeza Drnovskega upadł w kwietniu w wyniku rozpadu koalicji rządzącej.

9 czerwca – W ŠtiQinie koło Pragi odbyło się spotkanie premierów i ministrów spraw zagranicznych państw Grupy Wyszehradzkiej – Czech, Polski, Słowacji i Węgier. Premierzy Milosz Zeman, Jerzy Buzek, Mikulasz Dzurinda i Viktor Orban podpisali wspólną deklarację, w której określono program współpracy na najbliższe lata.

18 lipca – Premier Polski Jerzy Buzek przebywał w Feirze (Portugalia), gdzie z premierem Antonio Guterresem omawiał procesy rozszerzania Unii Europejskiej (w tym m.in. udział

Polski we Wspólnej Polityce Rolnej po ewentualnym przystąpieniu do UE) oraz plany reform instytucji unijnych.

3 lipca – Podczas wizyty w Polsce premier Norwegii Jens Stoltenberg i premier Polski Jerzy Buzek podpisali deklarację o imporcie norweskiego gazu do Polski. Dokument przewiduje import z Norwegii ok. 5 mld m³ gazu od 2004 lub 2005 r.

6 lipca – Obie izby parlamentu Jugosławii przyjęły poprawkę do konstytucji wprowadzającą powszechne wybory prezydenta i możliwość jego elekcji na dwie kadencje. Ponadto zaproponowano wybór Rady Republik, izby wyższej federalnego parlamentu, w wyborach powszechnych (dotychczas przez parlamenty republikańskie). Władze Czarnogóry uznały ją za niezgodną z prawem i zagrażającą istnieniu federacji jugosłowiańskiej.

10 lipca – Prezydent Polski Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę w Rosji. Rozmowy polskiej delegacji koncentrowały się głównie na sposobach ożywienia współpracy gospodarczej, m.in. strona polska wyraziła gotowość rozpoczęcia negocjacji na temat przebiegu drugiej nitki gazociągu jamalskiego.

20 lipca – W Wigrach odbyło się spotkanie premierów Polski Jerzego Buzka i Litwy Andriusa Kubiliusa. Główne tematy rozmów to współpraca w dziedzinie energetyki oraz problemy mniejszości narodowych.

28 lipca – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) zaprosiła Słowację do członkostwa w tej instytucji.

8 sierpnia – Prezydent Aleksander Kwaśniewski przeprowadził rozmowy z przebywającym w Polsce prezydentem Szwajcarii Adolfem Ogi. Rozmowa dotyczyła stosunków dwustronnych, polskich dążeń do integracji z Unią Europejską i sytuacji międzynarodowej.

28–29 sierpnia – Z wizytą w Polsce przebywał premier Hiszpanii Jose Maria Aznar. W rozmowach z premierem Jerzym Buzkiem omawiano procesy integracji Polski z Unią Europejską oraz problemy współpracy dwustronnej, zwłaszcza w dziedzinie gospodarki.

7 września – Parlament Europejski wezwał władze Czech do rezygnacji z uruchomienia elektrowni jądrowej w Temelinie. Zaniepokojenie planami otwarcia elektrowni wyraził wcześniej rząd Austrii, a aktywiści organizacji ekologicznych zorganizowali akcje protestacyjne na granicy obu państw. Do akcji protestacyjnych przyłączyli się także działacze ekologiczni z Niemiec.

14 września – W Nowym Jorku spotkali się ministrowie spraw zagranicznych państw tworzących Grupę Kontaktową ds. Jugosławii (Francja, Niemcy, Rosja, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Włochy). Ostrzegły one władze jugosłowiańskie przed manipulacjami i fałszerstwami wyborczymi w zbliżających się wyborach.

18–19 września – Premier Polski Jerzy Buzek złożył oficjalną wizytę we Francji. Rozmowy z szefem rządu francuskiego Lionelem Jospinem koncentrowały się na kwestiach integracji europejskiej, reform instytucjonalnych Unii Europejskiej oraz współpracy dwustronnej.

24 września – W Jugosławii odbyły się wybory prezydenckie, parlamentarne i do władz lokalnych. 26 września Federalna Komisja Wyborcza ogłosiła, że do rozstrzygnięcia wyborów prezydenckich konieczna jest druga tura. W pierwszej Slobodan Milošević uzyskał 38,62% głosów, a reprezentant Demokratycznej Opozycji Serbii (DOS) Vojislav Koštunica – 48,96%

głosów. Opozycja odrzuciła te wyniki, domagając się uznania zwycięstwa V. Koštunicy w pierwszej turze (zdaniem jej przedstawicieli uzyskał on 52,4% głosów).

5 października – W Belgradzie doszło do rewolty przeciwko rządowi prezydenta Slobodana Miloševića. Ok. pół miliona demonstrantów manifestowało przed gmachem parlamentu poparcie dla Vojislava Koštunicy, który tego dnia wieczorem ogłosił się prezydentem Jugosławii.

5–6 października – Z wizytą w Warszawie przebywał premier Wielkiej Brytanii Tony Blair, który omawiał kwestie stosunków dwustronnych i integracji europejskiej. Podczas rozmów w Warszawie zaproponował m.in. zwiększenie kompetencji parlamentów narodowych w Unii Europejskiej poprzez stworzenie drugiej izby Parlamentu Europejskiego, zaapelował o zwiększenie roli Rady Europejskiej oraz wzmocnienie roli i pozycji Komisji Europejskiej.

8 października – Wybory prezydenckie w Polsce przyniosły w pierwszej turze zwycięstwo dotychczasowemu szefowi państwa Aleksandrowi Kwaśniewskiemu (53,9% głosów).

8 października – Na Litwie odbyły się wybory parlamentarne. Przyniosły one zwycięstwo opozycyjnej lewicowej Koalicji Socjaldemokratycznej byłego prezydenta Algirdasa Brazauskasa (31,6% głosów, 51 mandatów). Kolejne miejsca zajęły socjalliberalny Nowy Związek byłego prokuratora generalnego Arturasa Paulauskasa (19,6%, 29) oraz Związek Liberalistów byłego premiera Rolandasa Paksasa (17,25%, 34). Pomimo zwycięstwa lewicy nowy rząd utworzyła koalicja ugrupowań centrowych (Nowy Związek, Związek Liberalistów oraz mniejsze partie). Szefem nowego rządu został Rolandas Paksas.

9 października – Unia Europejska zniósła większość sankcji nałożonych na Jugosławię w związku z kryzysem wokół Kosowa. 12 października o zniesieniu sankcji poinformował prezydent USA Bill Clinton.

10 października – Pomimo protestów austriackich i gróźb zamrożenia negocjacji akcesyjnych z Unią Europejską władze Czech rozpoczęły uruchamianie elektrowni atomowej w Temelinie.

13 października – W Karlowych Warach odbyło się spotkanie premierów państw Grupy Wyszehradzkiej: Czech – Milosza Zemana, Polski – Jerzego Buzka, Słowacji – Mikulasa Dzurindy i Węgier – Viktora Orbana. Rozmawiano m.in. o współpracy czterech państw (możliwość importu gazu ziemnego z Norwegii, współpraca obronna), ich integracji z Unią Europejską oraz pomocy w odbudowie Jugosławii.

15 października – W wyborach parlamentarnych w Słowenii zwycięstwo odniosła centrolewicowa Liberalna Demokracja Słowenii byłego premiera Janeza Drnovszeka (ok. 35% głosów).

16 października – W wyniku negocjacji międzypartyjnych uzgodniono powołanie nowego tymczasowego rządu Serbii (do wyborów 23 grudnia) z udziałem koalicji Demokratycznej Opozycji Serbii (DOS), Socjalistycznej Partii Serbii (SPS) oraz Serbskiego Ruchu Odnowy.

25 października – W Skopie z inicjatywy Macedonii odbył się nieformalny szczyt bałkański, z udziałem przywódców krajów regionu oraz polityków z państw zachodnich. Obrady zdominowały kwestie normalizacji stosunków z Jugosławią.

26 października – Wizytę w Warszawie złożył premier Ukrainy Wiktor Juszczenko. Rozmowy z polskimi politykami dotyczyły głównie kwestii budowy nowej nitki gazociągu łączącego Rosję z Europą Zachodnią z pominięciem Ukrainy.

28 października – W Kosowie odbyły się wybory samorządowe, które przyniosły sukces Demokratycznej Lidze Kosowa, ugrupowaniu, na którego czele stoi umiarkowany polityk Ibrahim Rugowa (ok. 60% głosów). Demokratyczna Partia Kosowa, której liderem jest Haszim Thaci (były szef polityczny Armii Wyzwolenia Kosowa – UCK), zdobyła ok. 20% głosów. Ok. stutysięczna mniejszość serbska zbojkotowała wybory, protestując przeciwko albańskiej dominacji.

Listopad–grudzień – W południowo-zachodniej Serbii zaktywizowały swoje działania bojówkci albańskich separatystów (Wyzwoleńcze Wojska Preszeva Medvedje, Bujanovaca i UCPMB) dążących do oderwania regionu od Serbii i przyłączenia go do Kosowa.

1 listopada – Rada Bezpieczeństwa ONZ zaleciła, a następnie Zgromadzenie Ogólne podjęło decyzję o przyjęciu Jugosławii w skład członków Organizacji Narodów Zjednoczonych.

4 listopada – W Belgradzie zaprzysiężony został nowy tymczasowy rząd Jugosławii sformowany przez Demokratyczną Opozycję Serbii (DOS) i czarnogórską Socjalistyczną Partię Ludową (SNP). Na jego czele stanął Zoran Zizić z SNP.

10 listopada – Jugosławia została przyjęta do Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

11 listopada – W Bośni i Hercegowinie przeprowadzono wybory do parlamentu federalnego, do parlamentów Republiki Serbskiej oraz Federacji Bośni i Hercegowiny (muzułmańsko-chorwackiej), a także elekcję prezydenta Republiki Serbskiej. Przyniosły one zwycięstwo partiom nacjonalistycznym: Serbskiej Partii Demokratycznej w RS oraz Chorwackiej Wspólnocie Demokratycznej i muzułmańskiej Partii Akcji Demokratycznej w Federacji BiH.

15 listopada – W Warszawie odbyło się spotkanie premierów krajów członkowskich CEFTA (Bułgaria, Czechy, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Węgry) poświęcone omówieniu perspektyw dalszej liberalizacji handlu wzajemnego tych krajów.

18 listopada – Premier Polski Jerzy Buzek złożył wizytę w Grecji. W rozmowach z szefem rządu greckiego Kostasem Simitsem omawiano sposoby rozwoju stosunków dwustronnych, zintensyfikowania kontaktów handlowych oraz uzgodniono stanowiska obu krajów wobec problemu rozszerzenia Unii Europejskiej.

24 listopada – W Zagrzebiu odbyło się spotkanie na szczycie państw Unii Europejskiej oraz krajów Europy Południowo-Wschodniej. Na spotkaniu przyjęto deklarację „o pomocy w budowie demokracji i zdecydowanym popieraniu procesu pojednania i współpracy pomiędzy krajami regionu”.

25 listopada – W Budapeszcie odbyło się spotkanie na szczycie przywódców 16 państw Inicjatywy Środkowoeuropejskiej. Podczas spotkania przywrócono członkostwo Jugosławii w ugrupowaniu. Wiele miejsca podczas obrad poświęcono perspektywom stabilizacji na Bałkanach. Przyjęto oświadczenie o współpracy przygranicznej oraz pomiędzy małymi i średnimi przedsiębiorstwami.

26 listopada, 10 grudnia – W Rumunii odbyły się wybory prezydenckie i parlamentarne. W drugiej turze prezydentem (ok. 2/3 głosów) został wybrany Ion Iliescu, kandydat Rumuńskiej Partii Demokracji Społecznej (PDSR). Partia ta wygrała także wybory parlamentarne (37% głosów). Szefem nowego rządu został (28 grudnia) Adrian Nastase (PDSR).

1 grudnia – Z wizytą na Litwie przebywał prezydent Polski Aleksander Kwaśniewski. Z kolei 5 grudnia w Polsce gościł premier Litwy Rolandas Paksas. Rozmowy dotyczyły partnerstwa obu krajów, perspektyw integracji z Unią Europejską i – w przypadku Litwy – z NATO, budowy mostu energetycznego łączącego oba kraje oraz problemów mniejszości narodowych.

6 grudnia – Z okazji 30. rocznicy podpisania polsko-niemieckiego układu o normalizacji stosunków (w 1970 r.) w Polsce przebywał kanclerz Niemiec Gerhard Schröder. Zapewnił on podczas przemówienia w Sejmie w Warszawie, że Niemcy zrobią wszystko, aby Polska i inne kraje Europy Środkowej mogły jak najszybciej stać się członkami Unii Europejskiej.

11 grudnia – W Bratysławie podczas spotkania premierów państw Grupy Wyszehradzkiej – Czech, Słowenii, Węgier (szef polskiego rządu odwołał wyjazd ze względu na chorobę) oraz Słowenii z zadowoleniem przyjęto wyniki szczytu Unii Europejskiej w Nicei. Jednocześnie zapowiedziano pogłębianie współpracy w ramach Grupy Wyszehradzkiej.

13 grudnia – Premierzy Czech Miloš Zeman i Austrii Wolfgang Schuessel osiągnęli w Melku (Austria) porozumienie w sprawie międzynarodowej kontroli stanu bezpieczeństwa elektrowni jądrowej w Temelinie (Czechy).

15 grudnia – Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju wyraził zgodę na przyjęcie Jugosławii do grona tej instytucji. 21 grudnia podobną decyzję podjął Międzynarodowy Fundusz Walutowy.

17 grudnia – Podczas pobytu w Odessie prezydent Polski Aleksander Kwaśniewski omawiał z prezydentem Ukrainy Leonidem Kuczumą perspektywy i stan realizacji projektu budowy torociągu Odessa–Brody–Gdańsk.

19 grudnia – W Bratysławie odbyło się spotkanie premierów państw Grupy Wyszehradzkiej (Czech, Polski, Słowacji i Węgier) oraz Holandii, Wima Koka. Premier Polski Jerzy Buzek zaproponował powołanie zespołu ekspertów czwórki wyszehradzkiej, którzy wspólnie z ekspertami z Holandii, Niemiec, Szwecji i Wielkiej Brytanii opracowaliby założenia programu rozwoju gospodarki tych państw w następnej dekadzie.

23 grudnia – W Serbii odbyły się przedterminowe wybory parlamentarne. W 250-osobowej Skupstnie Republiki Serbii Demokratyczna Opozycja Serbii uzyskała 64,1% głosów (176 mandatów), Socjalistyczna Partia Serbii – 13,8% (37), nacjonalistyczna Serbska Partia Radykalna – 8,6% (23) oraz szowinistyczna Serbska Partia Jedności – 5,3% głosów (14 mandatów).

28 grudnia – Rząd Czarnogóry wydał oświadczenie, w którym poinformował, że republika ta dąży do zerwania federacji z Serbią. Dopiero w dalszej kolejności mogłoby dojść do zawarcia nowego układu o współpracy w ramach Jugosławii.

UNIA EUROPEJSKA I NATO

2000

1 stycznia – Przewodnictwo Unii Europejskiej na następne sześć miesięcy przejęła Portugalia.

12 stycznia – Przywódcy partii, które tworzą rządzącą w Turcji koalicję, zgodzili się na odłożenie egzekucji skazanego na karę śmierci w czerwcu 1999 r. przywódcy Kurdyjskiej Partii Robotniczej (PKK) Abdullaha Ocalana, do czasu wydania w tej sprawie wyroku przez Europejski Trybunał Praw Człowieka.

16 stycznia, 6 lutego – W wyborach prezydenckich w Finlandii zwyciężyła kandydatka partii socjaldemokratycznej pani Tarja Halonen (51,6% głosów).

19–20 stycznia – Minister spraw zagranicznych Grecji Jeorjos Papandreu złożył wizytę w Turcji. Była to pierwsza od 38 lat wizyta na tak wysokim szczeblu przedstawiciela rządu greckiego w Ankarze. Podczas rozmów z szefem tureckiej dyplomacji Ismailem Cemem omawiano perspektywy normalizacji stosunków wzajemnych, podpisano także szereg umów o współpracy.

21 stycznia – Separatystyczna baskijska organizacja ETA wznowiła po ponadpółtorarocznej przerwie zamachy bombowe. Eksplozja dwóch samochodów-pułapek w Madrycie oznaczała faktyczne zerwanie rozejmu (zapowiedziane w listopadzie 1999 r.), ogłoszonego na początku 1998 r. w nadziei na zainicjowanie procesu negocjacji na wzór Irlandii Północnej. W następnych miesiącach ETA kontynuowała zamachy terrorystyczne.

24 stycznia – Ministrowie spraw zagranicznych krajów Unii Europejskiej poinformowali w Brukseli, iż na początku marca rozpoczną pracę organy odpowiedzialne za wspólną obronę UE (komitet polityczny, sztab wojskowy).

31 stycznia – Czternaście państw Unii Europejskiej skierowało do władz Austrii ostrzeżenie, iż w przypadku utworzenia rządu z udziałem skrajnie prawicowej Wolnościowej Partii Austrii (FPÖ) Jörga Haidera wszelkie kontakty polityczne z Austrią zostaną zamrożone. Zapowiedziano także możliwość zablokowania mianowania przedstawicieli Austrii na jakiegokolwiek stanowiska w organizacjach międzynarodowych oraz nieprzyjmowanie ambasadorów austriackich. Oświadczenia te wydano w związku z trwającymi negocjacjami na temat utworzenia koalicji rządowej FPÖ z Austriacką Partią Ludową – ÖVP.

1 lutego – Wolnościowa Partia Austrii (FPÖ) i Austriacka Partia Ludowa (ÖVP) ogłosiły program przyszłego wspólnego rządu. Zaprzysiężenie nowego gabinetu, na którego czele stanął przywódca ludowców Wolfgang Schüssel, nastąpiło 4 lutego (towarzyszyły temu kilkudziesięczne manifestacje przeciwników sojuszu ludowców ze skrajną prawicą). W tym dniu rządy Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Finlandii wprowadziły zapowiadane sankcje przeciwko Austrii, Wiedeń opuścił ambasador Izraela, a USA wezwały swojego ambasadora na konsultacje.

10 lutego – Rząd w Londynie zawiesił działalność zgromadzenia autonomicznego w Irlandii Północnej. Powodem tej decyzji był brak zobowiązania do złożenia broni ze strony Irlandzkiej Armii Republikańskiej.

14 lutego – Ministrowie spraw zagranicznych państw Unii Europejskiej rozpoczęli w Brukseli negocjacje na temat reformy instytucji unijnych. Komisja Europejska, Parlament Europejski oraz Austria, Włochy i Francja zgłosiły wniosek o zasadnicze poszerzenie zakresu proponowanych reform. Podczas spotkania powołano stałe komitety – polityczny i wojskowy – które będą odpowiedzialne za politykę bezpieczeństwa UE.

15 lutego – Irlandzka Armia Republikańska zerwała kontakty z Komisją ds. Rozbrojenia, powołaną do kontroli procesu rozbrojenia ugrupowań paramilitarnych w Irlandii Północnej. Decyzja ta oznaczała dalsze utrudnienia w realizacji procesu pokojowego w Ulsterze. Impas w negocjacjach próbowali przełamać (16 lutego) premierzy Wielkiej Brytanii i Irlandii, Tony Blair i Bertie Ahern, którzy spotkali się w Londynie z liderami trzech głównych partii północnoirlandzkich; nie przyniosły one jednak rezultatu.

15–16 lutego – Sekretarz generalny NATO George Robertson podczas wizyty w Moskwie zawarł porozumienie o wznowieniu współpracy zgodnie z treścią Aktu Stanowiącego Rosja–NATO.

15 lutego – Bułgaria, Litwa, Łotwa, Malta, Rumunia i Słowacja rozpoczęły w Brukseli negocjacje o przystąpieniu do Unii Europejskiej.

19 lutego – W Wiedniu odbyła się największa w powojennej historii Austrii demonstracja (ok. 200–250 tys. osób) przeciwko wejściu do rządzącej koalicji Wolnościowej Partii Austrii.

1 marca – W Brukseli rozpoczęły działalność Komitet Polityki i Bezpieczeństwa (ma określać zagrożenia dla krajów Unii Europejskiej i sposoby zapobiegania im) oraz podległy mu Komitet Wojskowy (złożony z przedstawicieli sztabów generalnych armii państw UE).

3 marca – W Brunssum (Holandia) zainauguowało pracę dowództwo NATO na Europę Północną AFNORTH (powstało z połączenia dotychczasowych dwóch sztabów w High Wycombe w Wielkiej Brytanii i w Brunssum). Łącznie z dowództwem na Europę Południową podlega ono dowództwu na Europę stacjonującemu w Mons koło Brukseli (SHAPE).

12 marca – Wybory parlamentarne w Hiszpanii przyniosły zwycięstwo dotychczas rządzącej Partii Ludowej (PP). Uzyskała ona 44,65% głosów, co dało jej absolutną większość parlamentarną (183 mandaty w 350-osobowym parlamencie). Stanowisko premiera zachował Jose Maria Aznar.

15 marca – W Brukseli odbyło się spotkanie Rady NATO–Rosja, poświęcone wymianie poglądów na temat doktryn strategicznych obu stron.

20 marca – Podczas spotkania parlamentarzystów z Francji, Niemiec i Polski w Berlinie podjęto decyzję o zacieśnieniu współpracy na rzecz lepszego przygotowania procesu rozszerzania Unii Europejskiej.

23–24 marca – W Lizbonie odbyło się spotkanie na szczycie państw Unii Europejskiej poświęcone opracowaniu strategii gospodarczej, która pozwoliłaby zwiększyć konkurencyjność Europy, utrzymać wzrost gospodarczy na poziomie co najmniej 3% rocznie oraz zlikwidować w ciągu dziesięciu lat dystans dzielący gospodarkę europejską od amerykańskiej. Zaproponowano m.in. budowę tzw. nowej gospodarki opartej na technologiach elektronicznych i społeczeństwie informatycznym oraz dalszą liberalizację i integrację unijnej gospodarki. Honorowym gościem szczytu był prezydent Meksyku Ernesto Zedillo, który podpisał w Lizbonie porozumienie o wolnym handlu z UE. Przywódcy Unii zaproponowali Rosji – po wyborach prezydenckich w tym kraju – współpracę gospodarczą i partnerstwo strategiczne.

9 kwietnia – Wybory parlamentarne w Grecji przyniosły minimalne zwycięstwo rządzącej dotychczas partii Ogólnogrecki Ruch Socjalistyczny PASOK, która zdobyła 43,7% głosów. Opozycyjna konserwatywna Nowa Demokracja uzyskała 42,7% poparcia wyborców. Stanowisko premiera zachował lider PASOK Kostas Simitis.

12–13 kwietnia – W Kolding (Dania) odbyło się spotkanie premierów Rady Państw Morza Bałtyckiego. Główne tematy rozmów przywódców 11 państw członkowskich to integracja Estonii, Litwy, Łotwy i Polski z Unią Europejską, współpraca w dziedzinach energetyki i transportu, zwalczanie zorganizowanej przestępczości, bezpieczeństwo jądrowe oraz rozwój współpracy gospodarczej.

17 kwietnia – W wyniku przegranych przez rządzącą koalicję centrolewicową wyborów regionalnych (16 kwietnia) premier Włoch Massimo d'Alema podał się do dymisji. Nowym premierem, przy zachowaniu składu dotychczasowej koalicji, został Giuliano Amato.

19 kwietnia – Rządy Hiszpanii i Wielkiej Brytanii zawarły w Brukseli porozumienie, na mocy którego regulacje prawne Unii Europejskiej mogły zostać wprowadzone na terytorium Gibraltaru.

5 maja – Ahmed Necdet Sezer, dotychczasowy przewodniczący Trybunału Konstytucyjnego, został wybrany przez parlament na prezydenta Turcji.

5 maja – Rząd Belgii zaproponował wprowadzenie mechanizmu pozwalającego na kontrolę przestrzegania reguł demokratycznych w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Projekt przewiduje, że Rada UE miałaby prawo stwierdzać, czy dany kraj nie złamał podstawowych zasad Unii – wolności, demokracji, praw człowieka, państwa prawa.

5 maja – Rząd Austrii przyjął plan działania na rzecz zniesienia sankcji wprowadzonych przez Unię Europejską po utworzeniu centroprawicowej koalicji Austriackiej Partii Ludowej (ÖVP) i Wolnościowej Partii Austrii (FPÖ). Kanclerz Wolfgang Schüssel poinformował, że jeśli sankcje nie zostaną zniesione do końca portugalskiego przewodnictwa w Unii (1 lipca 2000 r.), to jesienią w Austrii zostanie rozpisane referendum w sprawie sankcji odwetowych.

6 maja – Premierzy Wielkiej Brytanii Tony Blair i Irlandii Bertie Ahern spotkali się w Belfaście z liderami północnoirlandzkich partii politycznych. Obaj politycy zaproponowali reaktywowanie w ciągu 16 dni autonomicznych władz Ulsteru, żądając w zamian od Irlandzkiej Armii Republikańskiej oraz paramilitarnych ugrupowań lojalistycznych złożenia deklaracji o zlikwidowaniu w przyszłości swoich arsenałów. Kilka godzin później IRA zgodziła się wpuścić niezależnych inspektorów do swoich arsenałów broni, nie deklarując jednakże jej bezwzględniego zniszczenia.

11 maja – Armia turecka przeprowadziła operacje zbrojne przeciwko separatystom z Kurdyjskiej Partii Robotniczej (PKK) w północnym Iraku (zginęło ok. 50 rebeliantów) i wschodniej Turcji.

12 maja – Minister spraw zagranicznych Niemiec Joschka Fischer przedstawił wizję przyszłości Unii Europejskiej jako Europy federalnej ze wspólnym rządem, prezydentem i parlamentem (federacja państw narodowych).

21 maja – Szwajcarzy większością ok. 67% głosów zaakceptowali przyjęcie pakietu umów dotyczących ściślejszych gospodarczych związków tego kraju z Unią Europejską. Umowy te dotyczą m.in. przyznania równych praw na zasadzie wzajemności liniom lotniczym ze Szwajcarii i krajów UE, wzajemnego otwarcia od 2003 r. rynków pracy oraz rynków zamówień publicznych, częściowej liberalizacji handlu rolnego oraz akceptacji przez Szwajcarię unijnych norm technicznych dla towarów.

23 maja – Minister obrony Niemiec Rudolf Scharping zapowiedział zredukowanie w ciągu pięciu lat liczebności żołnierzy i pracowników cywilnych Bundeswehry z 460 tys. do 360 tys.

24–25 maja – We Florencji odbyły się obrady ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich NATO. Omawiano m.in. problem współpracy NATO i Unii Europejskiej w kontekście działań UE na rzecz realizacji Wspólnej Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Ważnym wydarzeniem było także wznowienie współpracy między NATO i Rosją w pełnym

zakresie w ramach Stałej Wspólnej Rady. Strona rosyjska zgodziła się na utworzenie w Moskwie biura informacyjnego sojuszu. 25 maja odbyło się spotkanie ministrów spraw zagranicznych NATO i krajów uczestniczących w programie „Partnerstwo dla Pokoju”. Chorwacja przystąpiła jako 27. państwo do tego programu oraz Euroatlantyckiej Rady Partnerstwa.

30–31 maja – Prezydent USA Bill Clinton złożył wizytę w Portugalii, gdzie 31 maja odbył się szczyt Unia Europejska–Stany Zjednoczone. Główne tematy rozmów dotyczyły problematyki bezpieczeństwa europejskiego, projektu budowy przez USA Narodowego Systemu Obrony Przeciwrakietowej (NMD) oraz transatlantyckiej współpracy gospodarczej.

7 czerwca – W Krakowie odbyło się spotkanie ministrów spraw zagranicznych państw Trójkąta Weimarskiego. Hubert Vedrine z Francji, Joschka Fischer z Niemiec i Bronisław Geremek z Polski omawiali problemy integracji europejskiej oraz kwestie europejskiej obrony. Przedyskutowano nowe formy współpracy społeczeństw państw Trójkąta.

8 czerwca – W Brukseli odbyło się spotkanie ministrów obrony państw NATO. Omawiano na nim głównie amerykańską inicjatywę Narodowego Systemu Obrony Przeciwrakietowej (NMD). Przedstawiciel USA uznał za nierealną rosyjską propozycję stworzenia przez USA, Unię Europejską i Rosję wspólnego systemu obrony antyrakietowej.

9 czerwca – Podczas spotkania kanclerza Niemiec Gerharda Schrödera i prezydenta Francji Jacques’a Chiraca w Moguncji uzgodniona została strategia działań na rzecz rozszerzenia Unii Europejskiej. Omawiano także współdziałanie w dziedzinie wojskowej.

10 czerwca – W Wilnie odbyło się spotkanie ministrów obrony trzech państw bałtyckich (Estonia, Litwa, Łotwa), pięciu krajów skandynawskich (Dania, Finlandia, Islandia, Norwegia, Szwecja) oraz Stanów Zjednoczonych. Rozmowy dotyczyły problemów bezpieczeństwa północnej Europy. Uczestnicy spotkania opowiedzieli się za współpracą z Rosją w celu zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności w regionie.

14–15 czerwca – Wizytę w Niemczech złożył prezydent Rosji Władimir Putin. Omawiano m.in. perspektywy rozwoju współpracy ekonomicznej. Omawiając kwestie bezpieczeństwa, W. Putin sprzeciwił się dalszemu rozszerzaniu NATO na wschód oraz apelował o wzmocnienie roli OBWE. Rosyjski prezydent sprzeciwił się także planom stworzenia przez USA Narodowego Systemu Obrony Przeciwrakietowej (NMD), ponawiając jednocześnie propozycję stworzenia europejskiego systemu obrony antyrakietowej.

19–20 czerwca – W Feirze odbył się szczyt Unii Europejskiej kończący prezydenturę Portugalii. Przywódcy „piętnastki” podjęli decyzję o utworzeniu czterech grup roboczych, mających zapewnić stałą współpracę UE i NATO. Ich kompetencje mają dotyczyć przekazywania tajnych dokumentów pomiędzy UE i NATO, ustanowienia zasad udostępniania sprzętu wojskowego przez obie instytucje oraz wymiany danych o planowaniu obronnym. Ogłoszono również decyzję o organizowaniu co najmniej cztery razy do roku spotkań informacyjnych z europejskimi członkami NATO nie należącymi do UE, poświęconych polityce obronnej. Postanowiono przyjąć do końca roku Kartę Praw Podstawowych o charakterze politycznym i socjalnym. Zadecydowano o przyjęciu Grecji do strefy euro od 1 stycznia 2001 r.

22 czerwca – W Bergen (Norwegia) odbyło się spotkanie ministrów spraw zagranicznych Rady Państw Morza Bałtyckiego. Przy okazji tego spotkania minister spraw zagranicznych Rosji Igor Iwanow podczas rozmów z szefem duńskiej dyplomacji Nielsem Helveggiem Petersenem wyraził zaniepokojenie z powodu planowanej rozbudowy stacji radarowej w Thule na Grenlandii, która ma być częścią amerykańskiego systemu obrony antyrakietowej.

27 czerwca – Prezydent Francji Jacques Chirac wygłosił w niemieckim parlamencie przemówienie, poświęcone m.in. przyszłości integracji europejskiej. J. Chirac wskazał na „trzy wielkie projekty”, które czekają Unię w najbliższej przyszłości: rozszerzenie, pogłębienie integracji oraz powstanie konstytucji europejskiej.

28 czerwca – Rząd Portugalii zwrócił się w imieniu 14 państw Unii Europejskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z prośbą o sporządzenie przez trzech niezależnych ekspertów raportu nt. przestrzegania praw człowieka i zasad demokracji w Austrii.

1 lipca – Francja przejęła na kolejne 6 miesięcy przewodnictwo w Unii Europejskiej.

5 lipca – Rząd Austrii podjął decyzję o rozpisaniu jesienią referendum na temat zasadności sankcji Unii Europejskiej, jeśli nie zostaną one uchylone do 13 października (szczyt UE w Biarritz).

6 lipca – Niemiecki Bundestag przyjął ustawę o utworzeniu Fundacji „Pamięć, odpowiedzialność, przyszłość”. Celem tej fundacji jest wypłata odszkodowań dla byłych robotników przymusowych Trzeciej Rzeszy.

7 lipca – Ustawę o odszkodowaniach dla robotników przymusowych III Rzeszy przyjęła austriacka Rada Narodowa.

5 sierpnia – Minister spraw zagranicznych Austrii pani Benita Ferrero-Waldner stwierdziła w wywiadzie prasowym, że jej kraj będzie dążył do stworzenia sojuszu z państwami Europy Środkowej i Wschodniej, by przeciwstawić się „dominacji francusko-niemieckiej” w Unii Europejskiej.

1 września – W związku z dwoma nieudanymi testami z bronią antyrakietową prezydent USA Bill Clinton odroczył podjęcie decyzji o realizacji programu budowy Narodowego Systemu Obrony Przeciwrakietowej (NMD).

2 września – Komisarz Unii Europejskiej ds. poszerzenia Günther Verheugen w wywiadzie dla „Süddeutsche Zeitung” opowiedział się za przeprowadzeniem w Niemczech referendum w sprawie rozszerzenia Unii na wschód. Wypowiedź ta pociągnęła za sobą szereg deklaracji polityków zachodnioeuropejskich o konieczności przyjęcia nowych członków.

8 września – Raport przygotowany przez tzw. trzech mędrców na temat przestrzegania demokracji i praw człowieka w Austrii oraz o charakterze politycznym Wolnościowej Partii Austrii (FPÖ) wskazał na bezpodstawność i nieskuteczność sankcji nałożonych na Austrię przez pozostałych czterestu członków Unii Europejskiej i zalecił ich zniesienie. Jednocześnie znalazły się w nim słowa ostrej krytyki skierowanej pod adresem FPÖ, którą uznano za „populistyczną partię pravicową o tendencjach ekstremistycznych”.

12 września – Unia Europejska oficjalnie zniosła sankcje przeciwko Austrii.

13 września – Hiszpańska policja zatrzymała 20 osób podejrzanych o współpracę z separatystyczną terrorystyczną organizacją baskijską ETA. 15 września w Bidart na południu Francji aresztowano domniemanego przywódcę ETA Ignacio Gracię Arregui, a 16 września – 17 innych członków organizacji. W odpowiedzi ETA zorganizowała kolejne zamachy.

22 września – Obradujący we Francji ministrowie obrony krajów Unii Europejskiej podjęli decyzję, że do 2003 r. siły europejskie będą liczyły 80 tys. żołnierzy (oraz 160 tys. rezerwy). Siły te mają dysponować m.in. 300–350 samolotami bojowymi oraz 80 okrętami.

24 września – W przeprowadzonym we Francji referendum ponad 73% głosujących opowiedziało się za skróceniem kadencji prezydenta z siedmiu do pięciu lat.

26 września – Przedstawiciele piętnastu państw Unii Europejskiej uzgodnili ostateczny tekst Karty Praw Podstawowych obywateli Unii.

28 września – Duńczycy większością 53,1% głosów (przy 87% frekwencji) opowiedzieli się w referendum przeciwko przyjęciu wspólnej europejskiej waluty euro.

4 października – Komisja Europejska przedstawiła propozycję modyfikacji Traktatu o Unii Europejskiej, która pozwoliłaby na wprowadzenie środków prewencyjnych przeciwko krajom naruszającym podstawowe wartości europejskie (demokracja, prawa człowieka, państwo prawa). W przypadku stwierdzenia takiej sytuacji przez 2/3 państw Unii Rada UE mogłaby skierować do władz państwa oskarżanego o takie działania propozycje działań zaradczych.

7 października – 79-letni Wielki Książę Luksemburga Jan abdykował na rzecz najstarszego syna, Henryka. Nowy władca zapowiedział kontynuowanie polityki swego ojca.

13–14 października – We francuskim kurorcie Biarritz odbył się szczyt Unii Europejskiej. Omówiono na nim m.in. zasady przyszłej reformy instytucji unijnych. Zgodzono się na „Europe wielu prędkości”. Gościem szczytu był nowy prezydent Jugosławii Vojislav Koštunica. 14 października przywódcy Unii przyjęli Kartę Praw Podstawowych obywateli.

7 listopada – W wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych zwyciężył kandydat Partii Republikańskiej George W. Bush. Ze względu na niewielką różnicę w liczbie uzyskanych głosów przez obu kandydatów na Florydzie (i decydujące znaczenie tego rozstrzygnięcia dla całej elekcji) zarządzono w tym stanie powtórne liczenie głosów. Problemy formalne i prawne, jakie w związku z tym się pojawiły, sprawiły, że ostateczny wynik wyborów rozstrzygnięty został 13 grudnia. W obu izbach Kongresu niewielką przewagę uzyskali republikanie.

8 listopada – Komisja Europejska przedstawiła raport na temat stanu przygotowań państw kandydujących do Unii Europejskiej. W dokumencie stwierdzono, że Polska – wraz z Węgrami i Estonią – najlepiej spełnia kryteria ekonomiczne oraz dokonała wielkiego postępu w dostosowywaniu do systemu prawa europejskiego.

20 listopada – Ministrowie obrony krajów Unii Europejskiej zobowiązali się w Brukseli do przekazania pod wspólne dowództwo unijnej armii 100 tys. żołnierzy, 400 samolotów bojowych i 100 okrętów.

23 listopada – W Sochau odbyło się spotkanie w ramach tzw. konferencji europejskiej przedstawicieli 15 państw Unii Europejskiej, 13 krajów kandydujących do UE oraz Szwajcarii, poświęcone przygotowaniom do reformy instytucji unijnych.

27 listopada – W Kanadzie przeprowadzono przedterminowe wybory parlamentarne. Przyniosły one zwycięstwo dotychczas rządzącej Partii Liberalnej (40,8% głosów). Główne ugrupowanie opozycyjne, konserwatywny Sojusz Kanadyjski, uzyskało 25,5% głosów. Stanowisko premiera zachował lider liberałów Jean Chretien.

27–28 listopada – W Wiedniu odbyło się posiedzenie Rady Ministerialnej OBWE. Dokonano na nim podsumowania działalności OBWE w mijającym roku, wskazano na brak postępu w rozwiązywaniu konfliktów na obszarze byłego ZSRR oraz potwierdzono przyjęcie Jugosławii jako 55. członka organizacji. Deklaracji końcowej, dotyczącej współpracy regionalnej, nie

udało się przyjąć ze względu na sprzeciw Rosji (brak konsensusu w kwestiach Czeczenii, Gruzji i Mołdowy).

4 grudnia – Ministrowie spraw zagranicznych Unii Europejskiej przyjęli w Brukseli strategię dalszych negocjacji akcesyjnych z krajami kandydującymi do członkostwa, która pozwala na zakończenie rozmów do końca 2002 r.

5 grudnia – Podczas obrad ministrów obrony NATO w Brukseli doszło do sporu pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a państwami Unii Europejskiej na tle zasad współpracy obu instytucji. Amerykański sekretarz obrony William Cohen oświadczył, że jeżeli UE i NATO nie ułożą właściwie swoich stosunków, „sojusz stanie się przeżytkiem”.

5 grudnia – Rząd japoński podał się do dymisji. Celem tego posunięcia było umożliwienie premierowi Yoshiro Moriemu dokonania zmian w składzie rządu i reorganizacji gabinetu.

7–10/11 grudnia – W Nicei odbyło się spotkanie przywódców państw Unii Europejskiej (Rada Europejska) poświęcone reformom instytucji unijnych. Przyjęty tzw. Traktat z Nicei wprowadził nowy podział głosów w Radzie UE oraz wymóg uzyskania większości liczonej wobec liczby mieszkańców krajów UE (aby decyzja zapadła, kraje głosujące „za” muszą reprezentować co najmniej 62% ludności Unii). Przewodniczący Komisji Europejskiej będzie wybierany większością głosów przez Radę UE, uzyskał także uprawnienia do odwoływania komisarzy. Kraje duże zrezygnowały z posiadania drugiego komisarza w Komisji. Ustanowiono także mechanizm podejmowania ściślejszej współpracy przez grupę członków (co najmniej ośmiu i przy zachowaniu otwarcia na ewentualne przystąpienie dla pozostałych członków). Nie udało się natomiast w sposób istotny ograniczyć prawa weta przy podejmowaniu decyzji. Na wniosek Belgii przyjęto rozwiązanie pozwalające na wprowadzenie większością 8/10 głosów sankcji wobec krajów Unii łamiących zasady demokracji i państwa prawa. Zadeklarowano także gotowość przyjęcia nowych członków począwszy od 1 stycznia 2003 r.

15 grudnia – Podczas obrad ministrów spraw zagranicznych NATO nie udało się osiągnąć porozumienia z Unią Europejską na temat zasad wykorzystywania infrastruktury sojuszu w przypadku prowadzenia przez UE operacji z użyciem siły zbrojnej na własną rękę. Przyjęcie umowy zablokowała Turcja, która domagała się, aby w każdym takim przypadku decyzja była podejmowana odrębnie.

19 grudnia – Brytyjska Izba Gmin przyjęła – wspieraną przez rząd – kontrowersyjną ustawę legalizującą wykorzystywanie ludzkich zarodków do tzw. klonowania terapeutycznego.

ROSJA I WSPÓLNOTA NIEPODLEGŁYCH PAŃSTW

2000

9 stycznia – Wybory prezydenckie w Uzbekistanie przyniosły zwycięstwo dotychczasowemu szefowi państwa Islamowi Karimowowi, który uzyskał 91,9% głosów. OBWE odmówiła przysłania obserwatorów, wskazując na brak szans na demokratyczną elekcję.

10 stycznia – Minister Finansów w rosyjskim rządzie Michaił Kasjanow otrzymał z rąk p.o. prezydenta i premiera Władimira Putina nominację na pierwszego wicepremiera. Oznaczało to faktyczne przejście przez niego funkcji szefa rządu Federacji Rosyjskiej.

11 stycznia – Günther Verheugen, komisarz ds. poszerzenia Unii Europejskiej, poinformował w Parlamencie Europejskim, że Komisja Europejska pracuje nad planem przyznania rosyjskiemu

obwodowi kaliningradzkiemu specjalnego statusu, który zapobiegłby izolacji regionu po przystąpieniu do UE Polski i Litwy.

14 stycznia – W Moskwie opublikowano tekst nowej koncepcji bezpieczeństwa narodowego Rosji. Przewiduje ona m.in. możliwość użycia broni jądrowej w dowolnym stadium konfliktu zbrojnego, przy założeniu, że jest ona traktowana wyłącznie jako „środek powstrzymywania”, jeżeli „wszystkie inne środki rozwiązania sytuacji kryzysowej zostaną wyczerpane lub okażą się nieefektywne”. Rosja także będzie dążyć do zachowania obecności wojskowej „w ważnych regionach świata”.

16 stycznia – Rządzący w Afganistanie Talibowie uznali oficjalnie niepodległość Czeczenii.

18 stycznia – Rosyjskie źródła poinformowały o rozpoczęciu decydującego szturm na Grozny, stolicę Czeczenii.

18 stycznia – Podczas inauguracyjnego posiedzenia rosyjskiej Dumy Państwowej przedstawiciel komunistów Giennadij Sielezniov został wybrany na jej przewodniczącego, uzyskując poparcie proklemłowskiemu bloku „Jedność”. Obie frakcje obsadziły także większość stanowisk kierowniczych w komisjach parlamentarnych.

24 stycznia – W związku z przypadkami brutalnego łamania praw człowieka w Czeczenii ministrowie spraw zagranicznych krajów Unii Europejskiej podjęli decyzję o wprowadzeniu sankcji przeciwko Rosji. Objęły one zawieszenie podpisania umowy o współpracy naukowo-technicznej, odmowę przekazania pomocy żywnościowej, rezygnację z rozszerzenia klauzuli największego uprzywilejowania.

25 stycznia – W Moskwie odbyło się spotkanie przywódców Wspólnoty Niepodległych Państw. Na szczycie Władimir Putin został uznany za następcę Borysa Jelcyna na stanowisku przewodniczącego Rady Szefów Państw WNP (Emomali Rachmanow, prezydent Tadżykistanu, który zgodnie z zasadą rotacji miał przejąć to stanowisko, zrzekł się go na rzecz W. Putina). Przywódcy Armenii, Azerbejdżanu, Gruzji i Rosji omówili rozwój sytuacji na Kaukazie. P.o. prezydenta Rosji W. Putin zadeklarował, że rozwój współpracy z krajami WNP jest „absolutnym priorytetem” rosyjskiej polityki zagranicznej.

26 stycznia – Prezydent Białorusi Aleksander Łukaszenko i p.o. prezydenta Rosji Władimir Putin dokonali na Kremlu wymiany dokumentów ratyfikacyjnych powołujących do życia Związek Białorusi i Rosji (ZBiR). Pierwszym przewodniczącym Państwowej Rady Najwyższej ZBiR został A. Łukaszenko, szefem Rady Ministrów ZBiR pierwszy wicepremier rosyjskiego rządu Michaił Kasjanow.

27–28 stycznia – Podczas wizyty na Ukrainie sekretarz generalny NATO George Robertson potwierdził strategiczny charakter współpracy z tym państwem dla bezpieczeństwa europejskiego.

31 stycznia – Po zdobyciu przez wojska rosyjskie jednego z głównych punktów strategicznych w Grozynie – placu Minutka – partyzanci czeczeńscy rozpoczęli proces opuszczania miasta, ogłaszając przejście do wojny partyzanckiej.

4 lutego – Rada Bezpieczeństwa Rosji zatwierdziła nową doktrynę wojenną Federacji Rosyjskiej.

6 lutego – P.o. prezydenta Rosji Władimir Putin poinformował w telewizyjnej wypowiedzi o zdobyciu stolicy Czeczenii, Groznego. 9 lutego minister obrony Rosji Igor Siergiejew

zapowiedział rozpoczęcie ofensywy armii federalnej w górskich (południowych) regionach Czeczenii.

9 lutego – Rosyjskie strategiczne siły raketowe dokonały, zakończonej sukcesem, próby międzykontynentalnej rakiety balistycznej Topol-M (niewielkie rakiety wystrzeliwane z ruchomych pojazdów, co sprawia, że są trudne do zlokalizowania). Władze rosyjskie zapowiedziały, że do końca 2000 r. wyprodukuje 40 takich rakiet.

18 lutego – Prezydent Białorusi Aleksander Łukaszenko odwołał dotychczasowego premiera Siarhieja Linha i powołał na to stanowisko Władimira Jarmoszyina, dotychczasowego szefa administracji w Mińsku (według telewizji białoruskiej czekające ten kraj zadania wymagały na stanowisku premiera osoby bardziej zdecydowanej).

20 lutego – Partia Komunistów Kirgistanu wygrała wybory parlamentarne w tej środkowoazjatyckiej republice (ok. 29% głosów). Po ok. 11% wyborców oddało swoje głosy na Partię Kobiet Kirgistanu oraz Partię Akcji „Mój Kraj”. Większość najsilniejszych ugrupowań opozycyjnych nie została dopuszczona do udziału w wyborach.

22 lutego – Prezydent Ukrainy Leonid Kuczma w dorocznym posłaniu do parlamentu określił jako priorytety polityki zagranicznej swojego kraju członkostwo w Unii Europejskiej i integrację ze strukturami europejskimi. Jako kraje o znaczeniu strategicznym dla Ukrainy określił państwa Unii Europejskiej, Stany Zjednoczone i Polskę. Rosję nazwał państwem „o strategicznym znaczeniu z punktu widzenia gospodarki”.

25 lutego – Moskiewska telewizja NTW przedstawiła film pokazujący okrutne sposoby traktowania bojowników czeczeńskich przez siły federalne.

27 lutego – W Tadżykistanie odbyły się wybory parlamentarne. Przyniosły one zwycięstwo ugrupowaniu prezydenta Emomaliego Rachmonowa, Ludowo-Demokratycznej Partii Tadżykistanu (ok. 70%). Dalsze miejsca zajęły Komunistyczna Partia Tadżykistanu oraz Partia Islamskiego Odrodzenia Tadżykistanu. Zastrzeżenia do przebiegu wyborów zgłosili członkowie specjalnej misji obserwacyjnej OBWE i ONZ.

29 lutego – Siły rosyjskie zdobyły Szatoj, ostatni bastion w całości kontrolowany dotychczas przez czeczeńskich bojowników. Po zajęciu Szatoj rosyjskie dowództwo ogłosiło zakończenie trzeciego, wojskowego etapu operacji i zapowiedziało stopniowe wycofywanie z Czeczenii.

9 marca – Misja OBWE w Mińsku wydała oświadczenie, w którym stwierdzono, że pomimo pewnych zmian normy białoruskiego prawa wyborczego nie odpowiadają międzynarodowym standardom demokratycznym.

11 marca – Premier Wielkiej Brytanii Tony Blair jako pierwszy wysokiej rangi polityk Zachodu przybył do Moskwy na rozmowy z p.o. prezydenta Władimirem Putinem. Pozytywne wypowiedzi T. Blaira o nowym szefie państwa rosyjskiego odczytano jako wyraz poparcia dla niego przed zbliżającymi się wyborami prezydenckimi.

15 marca – W szóstą rocznicę przyjęcia pierwszej konstytucji Białorusi opozycja zorganizowała w Mińsku marsz protestacyjny wymierzony przeciwko autorytarnym rządowi prezydenta Aleksandra Łukaszenki. Uczestniczyło w nim ok. 25 tys. osób.

16 marca – We wschodniej Rumunii otwarto trzy biura, w których mieszkańcy Mołdawii mogą składać wnioski o przyznanie obywatelstwa rumuńskiego. Mogą o to starać się

Moldawianie, którzy urodzili się bądź których przodkowie urodzili się w Rumunii przed 1940 r. W latach 90. ok. 300 tys. mieszkańców Mołdawii otrzymało obywatelstwo Rumunii.

22 marca – W Stepanakercie dokonano nieudanego zamachu na życie Arkadija Gukasjana, prezydenta Republiki Górnego Karabachu (enklawa ormiańska na terytorium Azerbejdżanu, która w 1991 r. proklamowała niepodległość). Odpowiedzialnością za zamach władze obarczyły siły polityczne przeciwne ugodowej wobec Azerbejdżanu polityce prezydenta.

23 marca – Szef Departamentu ds. Bezpieczeństwa Międzynarodowego i Kontroli Zbrojeń białoruskiego MSZ Walancin Rybakou przedstawił propozycję zawarcia przez Białoruś i NATO porozumienia o współpracy na wzór podobnych umów zawartych z Rosją i Ukrainą.

26 marca – Wybory prezydenckie w Rosji już w pierwszej turze przyniosły zwycięstwo Władimirowi Putinowi (od 31 grudnia 1999 r. pełniącemu obowiązki szefa państwa). Uzyskał on 52,52% głosów. W. Putin oficjalnie objął urząd prezydenta 7 maja.

31 marca–4 kwietnia – Wysoki komisarz ONZ ds. praw człowieka pani Mary Robinson przebywała w Czeczenii, Inguszetii i Dagestanie, gdzie chciała zapoznać się z sytuacją uchodźców czeczeńskich i stanem przestrzegania praw człowieka. Władze rosyjskie uniemożliwiły pani komisarz odwiedzenie (2 kwietnia) dwóch obozów filtracyjnych, w których – według doniesień organizacji obrońców praw człowieka – więźniowie czeczeńscy byli poddawani torturom. 3 kwietnia prezydent Władimir Putin odmówił w Moskwie spotkania z panią M. Robinson.

6 kwietnia – W związku z naruszaniem przez Rosję praw człowieka w Czeczenii Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy podczas posiedzenia w Strasburgu podjęło decyzję o zawieszeniu prawa do głosowania delegacji rosyjskiej. Zgromadzenie wezwało także do natychmiastowego rozpoczęcia (przez Komitet Ministrów) procedury zawieszenia członkostwa Rosji w tej organizacji. Delegacja rosyjska w proteście wycofała się z obrad Zgromadzenia.

6 kwietnia – Parlament Ukrainy poparł przygotowany przez rząd Wiktora Juszczenki program reform gospodarczych „Reformy dla dobrobytu”. Główne cele programu to promowanie przedsiębiorczości, wzrost gospodarczy oraz przystąpienie Ukrainy do WTO.

9 kwietnia – Wybory prezydenckie w Gruzji zakończyły się zwycięstwem dotychczasowego szefa państwa Eduarda Szewardnadze (80,52% głosów). Obserwatorzy OBWE skrytykowali Gruzję za nadużycia wyborcze.

10 kwietnia – W Luksemburgu odbyło się spotkanie ministrów spraw zagranicznych krajów Unii Europejskiej i Rosji. Uczestnicy spotkania opowiedzieli się za „długoterminowym partnerstwem z Rosją”.

14 kwietnia – Rosyjska Duma ratyfikowała – podpisany w 1993 r. – układ START II, obwarowując jednak kilkoma warunkami jego wejście w życie. Zażądano m.in., aby USA zrezygnowały z planów budowy Narodowego Systemu Obrony Przeciwrakietowej (NMD), a także nierozmieszczania broni jądrowej na terenie państw przyjętych do NATO po podpisaniu układu. 19 kwietnia układ ratyfikowała także Rada Federacji.

16 kwietnia – Na Ukrainie odbyło się referendum, w którym mieszkańcy zaaprobowali prezydenckie propozycje zwiększenia kompetencji władzy wykonawczej kosztem parlamentu (ok. 80% głosów). Pomimo ogłoszenia referendum nie rozstrzygnięto jednoznacznie, czy jego rezultat ma moc obowiązującą, czy charakter konsultacyjny.

16–18 kwietnia – Rosyjski prezydent elekt odbył swą pierwszą podróż zagraniczną. 16 kwietnia odwiedził Białoruś, gdzie z prezydentem Aleksandrem Łukaszenką rozmawiał na temat współpracy wojskowej. Jednocześnie zdaniem Władimira Putina wizyta ta miała potwierdzić wolę kontynuowania procesu integracji obu państw. Następnym etapem podróży (16–18 kwietnia) był Londyn. Ta wizyta była odpowiedzią na poparcie udzielone W. Putinowi przez brytyjskiego premiera Tony’ego Blaira przed wyborami. Deklaracjom podkreślającym konieczność dialogu Rosji z Unią Europejską i USA towarzyszyły rozbieżności na temat sposobów rozwiązania kryzysu w Czeczenii. Kończącym etapem podróży była Ukraina (18 kwietnia), gdzie omawiano problemy współpracy gospodarczej i wojskowej.

21 kwietnia – Rosyjska Duma ratyfikowała układ o powszechnym zakazie prób nuklearnych (CTBT). Rosja była pierwszym państwem spośród pięciu mocarstw nuklearnych, które rozpoczęło proces ratyfikacyjny układu.

7 maja – Po zaprzysiężeniu na urząd prezydenta Władimir Putin (dotychczasowy szef rządu) powierzył obowiązki premiera Michailowi Kasjanowowi, dotychczasowemu pierwszemu wicepremierowi. Kandydatura nowego premiera została zatwierdzona przez Dumę 17 maja.

9 maja – Ponownie, po wielu latach przerwy na placu Czerwonym w Moskwie odbyła się defilada wojskowa z okazji rocznicy zakończenia II wojny światowej.

19–20 maja – Prezydent Rosji Władimir Putin złożył wizyty w Uzbekistanie i Turkmenistanie. W obu krajach rozmawiano o współpracy gospodarczej, uzgodniono zwłaszcza dostawy gazu ziemnego oraz omówiono problem tranzytu gazu z Azji Środkowej do państw trzecich przez terytorium Rosji.

24 maja – W Mińsku odbyło się spotkanie prezydentów Armenii, Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu, Rosji i Tadżykistanu – państw będących sygnatariuszami układu o zbiorowym bezpieczeństwie WNP. Wskazując na rosnące zagrożenie ze strony muzułmańskich terrorystów, dopuszczono możliwość użycia przez państwa członkowskie układu siły w celu odparcia agresji. Omawiano również rozwiązania umożliwiające stacjonowanie rosyjskich wojsk na terytoriach państw członkowskich.

25 maja – Parlament Kirgistanu przyjął ustawę uznającą język rosyjski za drugi oficjalny – obok kirgiskiego – język w tym kraju.

29 maja – W Moskwie odbył się szczyt Rosja–Unia Europejska. Główne tematy rozmów to stosunki pomiędzy Rosją i UE, procesy reform gospodarki rosyjskiej, sytuacja na Bałkanach, proces rozszerzenia Unii na wschód i jego konsekwencje oraz wojna Czeczenii.

5 czerwca – Podczas spotkania z premierem Włoch Giuliano Amato w Rzymie prezydent Rosji Władimir Putin przedstawił propozycję „stworzenia systemu obrony antyrakietowej dla Europy, z udziałem Europy, NATO i naszych partnerów amerykańskich”.

8 czerwca – Prezydent Rosji Władimir Putin podpisał dekret „o organizacji tymczasowego systemu władzy wykonawczej w Republice Czeczeńskiej”. Oznaczało to wprowadzenie w republice bezpośrednich rządów prezydenckich.

9 czerwca – Podczas wizyty rosyjskiego ministra obrony Igora Siergiejewa w Brukseli zawarto rosyjsko-natowskie porozumienie o wznowieniu współpracy, przewidujące m.in. dyskusję nad doktrynami obronnymi, negocjacje na temat rozbrojenia, współpracę w dziedzinie ochrony środowiska, zwalczanie terroryzmu, wymianę naukową i wspólne organizowanie misji humanitarnych.

21 czerwca – W Moskwie odbyło się spotkanie na szczycie przywódców państw WNP. Rosja uzyskała na nim poparcie dla swego stanowiska w sprawie systemu obrony antyrakietowej (zachowanie w mocy układu ABM z 1972 r.). Przyjęto także program walki z międzynarodowym terroryzmem, którego częścią ma być utworzenie w Moskwie Centrum Antyterrorystycznego (przy sprzeciwie Turkmenistanu i zastrzeżeniach Ukrainy). Przywódcy WNP przedłużyli do końca 2000 r. mandat sił pokojowych w Abchazji (Gruzja) oraz podjęli decyzję o zakończeniu podobnej misji w Tadżykistanie.

27 czerwca – W Moskwie odbyło się posiedzenie Rady Najwyższej Związku Białorusi i Rosji. Prezydenci Rosji Władimir Putin i Białorusi Aleksander Łukaszenko opowiedzieli się za koordynacją polityki zagranicznej obu krajów. Omawiano także problemy harmonizacji prawa fiskalnego oraz finansowania wspólnych projektów.

27 czerwca – Komitet Ministrów Rady Europy odmówił wszczęcia procedury wykluczenia Rosji z tej organizacji. 29 czerwca Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy podtrzymało obowiązywanie sankcji nałożonych w kwietniu na Rosję.

28 czerwca – Rząd Rosji przyjął 10-letni plan rozwoju społeczno-gospodarczego, zakładający przeprowadzenie w kraju liberalnych reform.

2 lipca – Podczas odbywających się w Mińsku obrad IV Kongresu Sił Demokratycznych ugrupowania opozycyjne wobec prezydenta Aleksandra Łukaszenki zapowiedziały bojkot jesiennych wyborów parlamentarnych.

8 lipca – Prezydent Rosji Władimir Putin wygłosił pierwsze orędzie do obu izb parlamentu. Wezwał w nim do budowy silnego państwa i silnej władzy, opartej na surowym przestrzeganiu prawa.

10 lipca – Minister spraw zagranicznych Rosji Igor Iwanow przedstawił na konferencji prasowej założenia polityki zagranicznej Rosji. Celem władz tego państwa jest zachowanie pozycji wielkiego mocarstwa, dzięki realistycznej, pragmatycznej i wyważonej polityce zagranicznej. Minister I. Iwanow podkreślił wagę stosunków z Unią Europejską i NATO, sprzeciwiając się jednocześnie rozszerzaniu Sojuszu Północnoatlantyckiego na wschód. Moskwa występuje także przeciwko „jednobiegunowemu systemowi światowemu” i sprzeciwia się budowie amerykańskiego Narodowego Systemu Obrony Przeciwrakietowej (NMD).

10 lipca – Ministrowie spraw zagranicznych państw Unii Europejskiej odblokowali możliwość udzielenia bezzwrotnej pomocy (58 mln euro) dla Rosji, wstrzymanej na początku 2000 r. w proteście przeciwko działaniom rosyjskim w Czeczenii.

29 lipca – W Kazachstanie zamknięto ostatecznie poligon atomowy w regionie Semipałatyńska. W latach 1949–1989 ZSRR przeprowadził na nim ponad 470 prób z bronią nuklearną.

11–12 sierpnia – W południowym Kirgistanie doszło do starć zbrojnych między siłami rządowymi a grupą muzułmańskich rebeliantów, najprawdopodobniej z Muzułmańskiego Ruchu Uzbekistanu (na jego czele stoi Dżuma Namangani dążący do obalenia władzy prezydenta Uzbekistanu Islama Karimowa). Rebelianci wkroczyli do Kirgistanu z Tadżykistanu. Kilka dni wcześniej do starć zbrojnych z siłami opozycji muzułmańskiej doszło także w samym Uzbekistanie oraz (10 sierpnia) na granicy Tadżykistanu z Afganistanem. Starcia z muzułmańskimi rebeliantami w tych krajach miały miejsce do września.

12 sierpnia – Na Morzu Barentsa zatonął rosyjski atomowy okręt podwodny K-141 „Kursk”, jedna z najnowocześniejszych jednostek rosyjskiej marynarki wojennej. Wszyscy członkowie

załogi (118 marynarzy) zginęli. Rosyjskie władze oskarżono o próbę ukrycia wypadku (dopiero dwa dni po wydarzeniu poinformowano o nim opinię publiczną) i brak szacunku dla życia ludzkiego (przez cztery dni odrzucano ofertę pomocy z Wielkiej Brytanii i Norwegii). Akcja ratownicza trwała do 21 sierpnia.

15 września – Prezydent Ukrainy Leonid Kuczma podczas szczytu Ukraina–Unia Europejska w Paryżu złożył deklarację, że jego kraj zamierza przystąpić do końca 2001 r. do Światowej Organizacji Handlu (WTO), a w 2003 r. zawrzeć z Unią porozumienie o wolnym handlu. Jednocześnie władze w Kijowie, pomimo odrzucenia przez Komisję Europejską propozycji zawarcia z Ukrainą układu stowarzyszeniowego, którego celem miałyby być przystąpienie do UE, zadeklarowały gotowość podjęcia jednostronnych działań w tym kierunku (do 2007 r.).

16 września – Szef prorosyjskiej administracji w Czeczenii Ahmad Kadyrow oskarżył siły rosyjskie o stosowanie represji wobec cywilnej ludności czeczeńskiej. A. Kadyrow zagroził buntem i przejściem do opozycji, jeśli siły federalne nie zaprzestaną takich praktyk.

21 września – W rosyjskim parlamencie odbyła się debata poświęcona sytuacji w Czeczenii, podczas której wielu mówców wskazywało na zbrodnie i przestępstwa popełniane w tej republice przez wojska federalne.

26 września – Prezydenci Rosji i Armenii Władimir Putin i Robert Koczarian podpisali w Moskwie nowy układ o przyjaźni i współpracy. Prezydent Armenii stwierdził podczas wizyty, że uregulowanie konfliktu o Górny Karabach wymaga wsparcia Rosji.

10 października – W stolicy Kazachstanu, Astanie, przywódcy Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu, Rosji i Tadżykistanu (krajów tworzących dotychczasową unię celną w ramach WNP) powołali do życia nową organizację o charakterze polityczno-gospodarczym, Euroazjatycką Unię Gospodarczą (EUG). Kwestie bezpieczeństwa regionalnego przywódcy pięciu państw oraz Armenii omawiali 11 października w stolicy Kirgistanu, Biszkeku. Podjęto decyzję o powołaniu sił szybkiego reagowania do zwalczania bojowników muzułmańskich w Azji Środkowej. Wezwano także do podjęcia działań na rzecz pokoju w Afganistanie.

15 i 29 października – Na Białorusi przeprowadzono wybory do parlamentu, zbojkotowane przez radykalną opozycję. Obserwatorzy międzynarodowi (OBWE, Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, Parlament Europejski) uznali, że wybory nie były uczciwe i wolne. Większość mandatów zdobyli zwolennicy prezydenta Aleksandra Łukaszenki, kilka miejsc uzyskali kandydaci „konstruktywnej opozycji”.

29 października – W wyborach prezydenckich w Kirgistanie zwyciężył dotychczasowy szef państwa Askar Akajew, uzyskując ponad 74% głosów. Obserwatorzy OBWE uznali, że wybory nie były „ani wolne, ani sprawiedliwe, ani uczciwe”.

30 października – W Paryżu odbył się szczyt Rosja–Unia Europejska z udziałem prezydentów Rosji Władimira Putina i Francji Jacquesa Chiraca. Obie strony zawarły „strategiczne partnerstwo energetyczne” do 2020 r., które przewiduje podwojenie dostaw gazu ziemnego do Europy Zachodniej, zwiększenie dostaw rosyjskiej ropy i energii elektrycznej. Założono budowę nowych gazociągów przez Polskę i Finlandię. Ponadto obaj prezydenci wyrazili zaniepokojenie amerykańskim Narodowym Systemem Obrony Przeciwrakietowej (NMD), zobowiązali się do działań na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie i przyjęcia Jugosławii do ONZ.

31 października – Rada Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy omawiała projekt budowy gazociągu Odessa–Brody–Gdańsk, uznając to przedsięwzięcie za priorytetowe. 2 listo-

pada zasady współpracy z Polską w realizacji tego przedsięwzięcia omawiał w Warszawie Jewhen Marczuk, sekretarz Rady.

9 listopada – Przedstawiciel Rady Bezpieczeństwa Rosji Władimir Potapow poinformował, że władze tego kraju planują zredukowanie liczebności sił zbrojnych o 600 tys. osób do 2005 r.

13 listopada – Prezydent Rosji Władimir Putin przedstawił propozycję redukcji strategicznych broni atomowych do poziomu poniżej 1500 jednostek. Możliwość jej realizacji uzależnił jednak od przestrzeganiu układu o systemach broni antyrakietowych ABM z 1972 r.

28 listopada – Przywódca ukraińskich socjalistów Ołeksandr Moroz oskarżył w parlamencie prezydenta Leonida Kuczmę o zorganizowanie porwania opozycyjnego dziennikarza Georgija Gongadze (16 września). Jako dowód miały służyć nagrania rozmów prezydenta dotyczące tego wydarzenia. Zapoczątkowało to poważny kryzys polityczny na Ukrainie.

30 listopada – W Mińsku odbyło się posiedzenie Państwowej Rady Najwyższej Związku Białorusi i Rosji z udziałem prezydentów obu krajów. Podczas spotkania podpisano porozumienie o kontynuowaniu prac nad wprowadzeniem wspólnej waluty. Prezydent Rosji Władimir Putin po posiedzeniu oświadczył, że „nie należy się spieszyć z powstaniem państwa związkowego”, skupiającego Rosję i Białoruś.

6 grudnia – Prezydent Gruzji Eduard Szewardnadze wprowadził stan wyjątkowy we wschodnich regionach kraju, przy granicy z Czeczenią, motywując to niestabilną sytuacją. Zdaniem prezydenta dokonywane są tam przestępstwa, „za którymi mogą stać służby specjalne innych państw”.

8 grudnia – Rosyjski parlament przyjął ustawy o symbolach państwowych. Najwięcej kontrowersji wywołało przywrócenie dawnego hymnu radzieckiego jako państwowego hymnu Rosji. Zatwierdzono ponadto trójkolorową flagę i dwugłowego orła jako godło państwowe. Ustawy weszły w życie po podpisaniu przez prezydenta 26 grudnia.

15 grudnia – Ukraina zamknęła elektrownię w Czarnobylu.

18 grudnia – Prezydent Gruzji Eduard Szewardnadze przyznał, że na terytorium gruzińskim znajdują schronienie czeczeńscy bojownicy. Wykluczył jednakże możliwość wypuszczenia wojsk rosyjskich na terytorium swego kraju.

26 grudnia – Rosja poinformowała o częściowym wycofaniu (z dwóch baz) swoich wojsk z Gruzji. Siły rosyjskie stacjonują ponadto w dwóch innych bazach w Batumi i Achalkalaki, których los ma zostać rozstrzygnięty w 2001 r.

SPRAWY GLOBALNE I POZAEUROPEJSKIE

2000

1 stycznia – Miejsca niestałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ objęły Bangladesz, Jamajka, Mali, Tunezja i Ukraina. Zastąpiły one Bahrajn, Brazylię, Gabon, Gambię i Słowenię.

1 stycznia – Panama przejęła od Stanów Zjednoczonych pełną kontrolę nad Kanałem Panamskim (zgodnie z postanowieniami dwustronnego traktatu Torrijos–Carter z 1977 r.).

3–10 stycznia – W amerykańskiej miejscowości Shepherdstown odbyła się kolejna runda pokojowych negocjacji izraelsko-syryjskich z udziałem premiera Izraela Ehuda Baraka i mini-

stra spraw zagranicznych Syrii Faruka Asz-Szaraa. Strona syryjska domagała się od Izraela uzyskania w pierwszej kolejności deklaracji w sprawie zwrotu Wzgórz Golan, Izrael zażądał wyjaśnienia kwestii gwarancji bezpieczeństwa, normalizacji stosunków wzajemnych oraz zasad korzystania z zasobów wodnych Jeziora Tyberiadzkiego.

4 stycznia – Podczas izraelsko-palestyńskich negocjacji osiągnięto porozumienie w sprawie wycofania wojsk izraelskich z kolejnych obszarów Zachodniego Brzegu Jordanu. 5–6 stycznia Palestyńczycy przejęli kontrolę nad 5% tego terytorium.

6 stycznia – Prezydent Ekwadoru Jamil Mahuad wprowadził w kraju stan wyjątkowy. Decyzja ta została podjęta powstrzymania masowych manifestacji antyrządowych, wywołanych katastrofalną sytuacją gospodarczą w kraju.

7 stycznia – Tybetański rząd na wygnaniu (z siedzibą w indyjskim mieście Dharamsala) potwierdził informacje o ucieczce z Chin 14-letniego XVII Gjalwa Karmapy, trzeciego w hierarchii (po dalajlamie i panczenlamie) tybetańskiego przywódcy.

16 stycznia – W Chile odbyła się druga tura wyborów prezydenckich (pierwsza odbyła się 12 grudnia), w których zwyciężył kandydat centrolewicowej koalicji Porozumienie na rzecz Demokracji (chadecy i socjaliści) Ricardo Lagos (ok. 51,3% głosów), wyprzedzając kandydata prawicowego Sojuszu dla Chile Joaquina Lavina.

18 stycznia – Algierska prasa poinformowała, że ok. 4200 bojowników islamskich skorzystało z amnestii, ogłoszonej przez władze w lipcu 1999 r. Wśród nich znalazło się 2400 członków Islamskiej Armii Ocalenia (zbrojne ramię Islamskiego Frontu Ocalenia), która w wyniku tego procesu została objęta całkowitą amnestią i dokonała samorozwiązania (styczeń 2000). Skorzystania z amnestii odmówili bojownicy z Islamskiej Grupy Zbrojnej (GIA), którzy kontynuowali działania terrorystyczne.

18 stycznia – General Pervez Musharraf, szef wojskowego rządu Pakistanu (który doszedł do władzy w wyniku zamachu stanu w październiku 1999 r.), złożył wizytę w Pekinie, gdzie uzyskał poparcie od władz chińskich. Podpisane zostały m.in. umowy o współpracy gospodarczej i technologicznej obu krajów.

19 stycznia – W Korei Południowej złożył wizytę minister obrony ChRL Chi Haotian. Została ona zinterpretowana jako zakończenie okresu zimnej wojny w stosunkach pomiędzy obu państwami.

21 stycznia – Armia Ekwadoru zażądała ustąpienia prezydenta Jamila Mahuada. Decyzja ta była konsekwencją pogłębiającego się kryzysu gospodarczego i politycznego w kraju (manifestacje antyrządowe). Po przywróceniu porządku i wycofaniu się armii parlament przekazał władzę dotychczasowemu wiceprezydentowi Gustavo Noboi.

23 stycznia – Na linii demarkacyjnej w Kaszmirze pomiędzy Indiami i Pakistanem doszło do starć, najkrwawszych od lata 1999 r. Zginęło 17 pakistańskich żołnierzy.

24–25 stycznia – Zastępca szefa sztabu Chińskiej Armii Ludowej, gen. Xiong Guangkai, złożył wizytę w Waszyngtonie. Wizyta ta oznaczała wznowienie amerykańsko-chińskich kontaktów wojskowych, zerwanych w maju 1999 r. po zbombardowaniu przez lotnictwo USA ambasady chińskiej w Belgradzie.

27–31 stycznia – W Davos odbyło się 30. Światowe Forum Ekonomiczne. Jednym z głównych tematów rozmów były perspektywy liberalizacji światowego handlu, przeciwko czemu protestowali przeciwnicy procesu globalizacji.

31 stycznia – 2 lutego – Przebywająca w Moskwie amerykańska sekretarz stanu Madeleine Albright przeprowadziła rozmowy z rosyjskimi politykami, m.in. na temat sytuacji na Kaukazie (strona amerykańska uznała prawo Rosji do walki z terroryzmem, ale nie akceptuje stosowanych w Czeczenii metod) oraz w kwestiach rozbrojeniowych (brak zgody Rosji na modyfikację układu ABM z 1972 r.).

Luty–marzec – Katastrofalna powódź i cyklon „Eline” nawiedziły kraje południowej Afryki. Największe straty poniósł Mozambik (ok. 1,5 mln osób poszkodowanych), ponadto kataklizm dotknął Botswanę, RPA, Suazi i Zimbabwe.

7/8 lutego – Lotnictwo izraelskie w odwecie za ataki Hezbollahu (w ciągu poprzednich dwóch tygodni w tzw. strefie bezpieczeństwa na południu Libanu zginęło pięciu żołnierzy izraelskich) dokonało nalotu na cele na terytorium Libanu. Zaatakowane zostały także obiekty cywilne, co stanowiło naruszenie zasad wynegocjowanego pod auspicjami USA porozumienia z 1996 r., zobowiązującego bojowników Hezbollahu i armię izraelską do powstrzymania się od ataków na cele cywilne.

9 lutego – W Phenianie ministrowie spraw zagranicznych Rosji i Korei Północnej podpisali nowy układ o przyjaźni.

12 lutego – Ludność Zimbabwe odrzuciła w referendum większością 55% głosów proponowane przez prezydenta Roberta Mugabe zmiany w konstytucji. Przewidywały one wzmocnienie władzy prezydenckiej oraz miały umożliwić przejęcie przez państwo ziemi będącej w posiadaniu białych osadników bez rekompensaty.

13 lutego – Elitarna irańska formacja Strażnicy Rewolucji wydała oświadczenie, w którym podtrzymała wydany w 1989 r. przez ajalollaha Ruhollaha Chomejniego wyrok śmierci na brytyjskiego pisarza Salmana Rushdiego za „obrazę religii muzułmańskiej”.

15 lutego – W Watykanie podpisany został układ regulujący status Kościoła katolickiego na obszarze Autonomii Palestyńskiej. Zawiera on m.in. postulat objęcia Jerozolimy międzynarodowymi gwarancjami wolności wyznania.

18 lutego, 5 maja – W Iranie przeprowadzone zostały wybory parlamentarne (dwie tury). Przyniosły one zwycięstwo zwolennikom reform, skupionym wokół prezydenta Mohammada Chatamiego. Wyniki wyborów pozwoliły im na przejęcie kontroli nad parlamentem.

21 lutego – W Pekinie opublikowano „białą księgę”, zawierającą zasady polityki ChRL wobec Tajwanu. Zaoferowano w niej możliwość negocjacji na wszystkie tematy, włącznie ze statusem wyspy. Jednocześnie Pekin zagroził inwazją, gdyby Tajwan w nieskończoność odsuwał rozpoczęcie negocjacji zjednoczeniowych.

24 lutego – Rada Bezpieczeństwa ONZ podjęła decyzję o wysłaniu do Demokratycznej Republiki Konga sił pokojowych, składających się z 5,5 tys. żołnierzy i obserwatorów, którzy mają nadzorować porozumienie pokojowe, podpisane w Lusace w 1999 r.

24–26 lutego – Papież Jan Paweł II złożył wizytę w Egipcie. Wizyta w tym kraju była jedną z pielgrzymek do miejsc związanych z historią zbawienia.

1 marca – Przywódca libijski płk Muammar Kadafi zlikwidował większość centralnych resortów rządowych, przekazując ich kompetencje terenowym organom władzy.

1 marca – W Pekinie rozpoczęło obrady azjatyckie forum praw człowieka. Przywódca chiński Jiang Zemin w przesłaniu do uczestników forum zapowiedział „budowanie demokracji, rozwój rządów prawa, dążenie do stworzenia silnego nowoczesnego państwa o wyższym poziomie demokracji i cywilizacji”.

2 marca – Były dyktator Chile gen. Augusto Pinochet, po 503 dniach aresztu domowego w Wielkiej Brytanii, odleciał do kraju. Decyzję taką, odmawiając ekstradycji do Hiszpanii, podjął brytyjski minister spraw wewnętrznych Jack Straw.

7–9 marca – Przywódca palestyński Jaser Arafat i premier Izraela Ehud Barak spotkali się trzykrotnie (w pobliżu Tel Awiwu, w Ramallah i w egipskim kurorcie Szarm el-Szejkh) z zamiarem ożywienia dialogu pokojowego, zamrożonego na początku lutego.

13–14 marca – Sekretarz obrony USA William Cohen złożył wizytę w Wietnamie. Był pierwszym amerykańskim politykiem tej rangi, który przybył do tego kraju po zakończeniu wojny wietnamskiej w 1975 r.

17 marca – Amerykańska sekretarz stanu Madeleine Albright zapowiedziała, że Stany Zjednoczone zniosą sankcje na import niektórych irańskich towarów, z wyjątkiem ropy naftowej.

17–22 marca – W Hadze odbyły się obrady Światowego Forum Wody z udziałem polityków i ekspertów ze 113 państw. Celem spotkania było omówienie sposobów walki z narastającym w wielu regionach świata deficytem wody słodkiej.

18 marca – Wybory prezydenckie na Tajwanie zwyciężył lider Demokratycznej Partii Postępowej Czen Szuej-bien (ok. 39 % głosów). Nowy prezydent (który objął urząd 20 maja) i jego partia są zwolennikami niepodległości wyspy. Zwycięstwo kandydata DPP oznaczało kres ponadpięćdziesięcioletnich rządów Kuomintangu na Tajwanie.

19–25 marca – Prezydent USA Bill Clinton odbył podróż do krajów Azji Południowej, odwiedzając Indie, Bangladesz i Pakistan. Głównym celem tej wizyty było skłonienie Indii i Pakistanu, aby zaniechały wyścigu zbrojeń nuklearnych i przystąpiły do układu o zakazie prób z bronią jądrową. Prezydent Clinton apelował także o dialog w indyjsko-pakistańskim konflikcie o Kaszmir. Do władz wojskowych Pakistanu zwrócił się z apelem o przywrócenie demokracji. W Bangladeszu zaoferował pomoc finansową temu państwu.

20–26 marca – Papież Jan Paweł II, w ramach obchodów Wielkiego Jubileuszu 2000, odbył pielgrzymkę do Ziemi Świętej. Odwiedził Jordanię, Autonomię Palestyńską oraz Izrael.

21 marca – W wyniku realizacji postanowienia układu z Szarm el-Szejkh władze Autonomii Palestyńskiej przejęły spod kontroli Izraela dalsze 6,1% terytorium Zachodniego Brzegu Jordanu.

26 marca – Prezydent USA Bill Clinton spotkał się w Genewie z prezydentem Syrii Hafezem al-Asadem, próbując przełamać impas w pokojowych negocjacjach izraelsko-syryjskich. Rozbieżne stanowiska stron uniemożliwiły jednak wznowienie rokowań.

29 marca – Prezydent elekt Tajwanu Czen Szuej-bien poinformował, że nowym premierem kraju zostanie dotychczasowy minister obrony Tang Fei, reprezentujący Kuomintang (Partię

Nacjonalistyczną). Decyzja ta – zdaniem obserwatorów – miała ułatwić ułożenie stosunków Tajpej z Pekinem.

Kwiecień – W wyniku długotrwałej suszy państwu Rogu Afryki zagroziła klęska głodu. W Etiopii kataklizm zagroził życiu 7,7 mln osób, w Kenii – 2,7 mln. Susza objęła ponadto terytoria Dżibuti, Erytrei, Somalii i Sudanu.

3 kwietnia – Mały włoski prywatny samolot B-86 z czterema osobami na pokładzie wylądował w Bagdadzie, łamiąc zakaz Rady Bezpieczeństwa ONZ. Uczestnicy wezwali ONZ do natychmiastowego zniesienia embarga i udzielenia pomocy w odbudowie Iraku.

3 kwietnia – Sekretarz generalny ONZ Kofi Annan przedstawił plan działania na rzecz krajów ubogich, mający zminimalizować negatywne konsekwencje procesów globalizacji. Plan ten stał się podstawą do dyskusji na szczycie milenijnym Zgromadzenia Ogólnego ONZ.

3–4 kwietnia – W stolicy Egiptu Kairze odbył się pierwszy szczyt przywódców państw Afryki i Unii Europejskiej. Przyjęto na nim długofalowy plan działań na rzecz kompleksowego rozwoju społecznego i gospodarczego kontynentu afrykańskiego.

4 kwietnia – Z powodu choroby premiera Japonii Keizo Obuchi rząd tego kraju podał się do dymisji. 5 kwietnia nowym szefem Partii Liberalno-Demokratycznej, a następnie szefem rządu, został dotychczasowy sekretarz generalny PLD Yoshiro Mori.

6 kwietnia – Parlament Zimbabwe przyjął poprawkę do konstytucji, która umożliwiła przejmowanie ziemi od białych farmerów bez odszkodowania. Jednocześnie od lutego trwała akcja samowolnego zajmowania ziemi, będącej własnością białych farmerów, przez weteranów wojny niepodległościowej z lat 70., którzy domagali się radykalnej reformy rolnej. W kraju doszło do wielu aktów przemocy.

8 kwietnia – W wyniku tajnych negocjacji prowadzonych od 17 marca w Chinach delegacje państw koreańskich uzgodniły zorganizowanie w czerwcu spotkania na szczycie prezydentów obu krajów.

9 kwietnia, 28 maja – W Peru odbyły się wybory prezydenckie i parlamentarne. W pierwszej turze najwięcej głosów uzyskał dotychczasowy szef państwa Alberto Fujimori (49,87%). Główny rywal urzędującego prezydenta Alajandro Toledo zdobył 40,24% głosów. A. Toledo oskarżył A. Fujimoriego o oszustwa wyborcze, co doprowadziło m.in. do zamieszek w stolicy kraju, Limie. Wprowadzenie nowego programu komputerowego do liczenia głosów stało się bezpośrednią przyczyną żądania przez kandydata opozycji przełożenia drugiej tury wyborów. Po odrzuceniu tego postulatu przez władze i komisję wyborczą, w napiętej atmosferze politycznej, A. Toledo wycofał się z drugiej tury, zaplanowanej na 28 maja. W tej sytuacji dotychczasowy szef państwa Alberto Fujimori został wybrany na trzecią kadencję przy protestach opozycji i obserwatorów międzynarodowych. USA nie uznały wyników wyborów.

11 kwietnia – Premier Izraela Ehud Barak przeprowadził w Waszyngtonie rozmowy z prezydentem USA Billesem Clintonem. Oprócz perspektyw dialogu izraelsko-arabskiego głównym tematem rozmów był konflikt amerykańsko-izraelski na tle planów dostawy izraelskich systemów radarowych dla ChRL. Amerykanie zagrozili wstrzymaniem pomocy wojskowej dla Izraela w przypadku realizacji kontraktu.

13 kwietnia – Wybory parlamentarne w Korei Południowej przyniosły zwycięstwo opozycyjnej Wielkiej Partii Narodowej (GNP), która zdobyła 133 mandaty (na 273). Rządząca Milenijna

Partia Demokratyczna (MDP, na jej czele stoi prezydent Kim De Dzung) uzyskała 117 mandatów.

16–18 kwietnia – W Waszyngtonie odbyła się wiosenna sesja Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Spotkanie poświęcone było głównie sposobom przeciwdziałania światowym kryzysom finansowym. Omawiano również problemy krajów najbardziej zagrożonych oraz sposoby uniemożliwienia niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystywania środków z obu instytucji. Obradom towarzyszyły protesty przeciwników globalizacji.

22 kwietnia – Wojska rządowe Sri Lanki poniosły dotkliwą porażkę w starciach z separatystami tamilskimi z ugrupowania Tygrysy Wyzwoliciele Tamilskiego Ilamu na półwyspie Dżafna, tracąc kontrolę nad strategicznie ważną bazą wojskową Elephant Pass (położoną w punkcie, gdzie półwysep łączy się z lądem).

24 kwietnia – 20 maja – W Nowym Jorku odbyła się konferencja 187 państw sygnatariuszy Układu o Nierozprzestrzenianiu Broni Jądrowej (NPT). W dokumencie końcowym 5 mocarstw nuklearnych (ChRL, Francja, Rosja, USA, Wielka Brytania) zobowiązało się do likwidacji swoich arsenałów jądrowych. Uczestnicy spotkania zobowiązali się także do jak najszybszego wprowadzenia w życie Układu o zakazie prób z bronią jądrową oraz do zakończenia w ciągu pięciu lat negocjacji nad traktatem zakazującym produkcji materiałów rozszczepialnych.

1 maja – Amerykański rząd zakwalifikował epidemię AIDS jako zagrożenie dla bezpieczeństwa tych państw, które w największym stopniu dotknięte zostały tą chorobą (zwłaszcza niektóre kraje afrykańskie, w których śmierć z tego powodu zagraża aż 20% dorosłej populacji).

1 maja – Według dziennika „The New York Times” niepublikowany raport Departamentu Stanu USA uznał Pakistan i Afganistan za kraje popierające międzynarodowy terroryzm, obok – tradycyjnie wymienianych w tym kontekście – Iraku, Iranu, Korei Płn., Kuby, Libii, Sudanu oraz Syrii.

2 maja – W Sierra Leone bojownicy Zjednoczonego Frontu Ludowego (RUF), na którego czele stoi Foday Sankoh, zabili 7 żołnierzy sił pokojowych ONZ (UNAMSIL) i uprowadzili 49 przedstawicieli Organizacji Narodów Zjednoczonych. W następnych dniach doszło do podobnych incydentów (liczba zakładników wzrosła do ok. 500).

8 maja – Do Sierra Leone przybyły oddziały brytyjskich spadochroniarzy. W następnych dniach dotarło pięć brytyjskich okrętów wojennych (łącznie w Sierra Leone znalazło się ok. 1600 brytyjskich żołnierzy).

9–10 maja – Podczas nadzwyczajnego spotkania w Abudży (Nigeria) przywódcy państw Afryki Zachodniej zagrozili, że wykorzystają wszelkie dostępne środki do obrony instytucji demokratycznych w Sierra Leone. Od rebeliantów ze Zjednoczonego Frontu Rewolucyjnego zażądali wypełnienia postanowień porozumienia pokojowego z Lome, grożąc możliwością ponownego wysłania sił międzynarodowych do tego kraju. Prezydent Liberii Charles Taylor został wyznaczony do prowadzenia negocjacji w sprawie uwolnienia przetrzymywanych przez RUF żołnierzy „błękitnych hełmów”. Dzięki jego mediacji zakładnicy zostali zwolnieni.

12 maja – Na granicy Etiopii i Erytrei ponownie doszło do starć zbrojnych (wojna graniczna pomiędzy obu państwami trwała od maja 1998 r.). Wojska etiopskie przeszły do ofensywy i w następnych dniach walki przeniosły się na terytorium Erytrei. 12 maja Rada Bezpieczeństwa ONZ zażądała od stron konfliktu powstrzymania działań zbrojnych w ciągu 72 godzin, grożąc wprowadzeniem embarga na dostawy broni w przypadku kontynuowania walk.

12 maja – Sąd Najwyższy Pakistanu zalegalizował wojskowy zamach stanu z października 1999 r., w wyniku którego szefem państwa został gen. Pervez Musharraf. Urzędujący prezydent został zobowiązany do rozpisania wyborów parlamentarnych po trzech latach urzędowania.

12–13 maja – Papież Jan Paweł II przebywał w Fatimie (Portugalia), gdzie ujawnił tzw. trzecią tajemnicę fatimską.

14 maja – Wybory parlamentarne w Etiopii zwyciężył Etiopski Ludowy Front Rewolucyjno-Demokratyczny, koalicja ugrupowań, które w 1991 r. obaliły reżim Mengistu Hajle Mariama.

15 maja – W rocznicę proklamowania niepodległości Izraela na Zachodnim Brzegu Jordanu doszło do gwałtownych zamieszek. Główną przyczyną starć była zwłoka w finalizowaniu palestyńsko-izraelskich rozmów pokojowych. W konsekwencji tych wydarzeń władze Izraela zawiesiły – aż do uspokojenia sytuacji – przekazanie Autonomii Palestyńskiej miejscowości Abu Dis, Ezarija i Sauhra, położonych w pobliżu Jeruzolimy. Według strony izraelskiej tam miałyby się znajdować przyszła stolica niepodległej Palestyny.

18 maja – Rada Bezpieczeństwa ONZ wprowadziła całkowity zakaz sprzedaży broni i technologii wojskowych do walczących ze sobą Etiopii i Erytrei. Zakaz miał obowiązywać do czasu zawarcia przez nie traktatu pokojowego.

18/19 maja – W Paragwaju doszło do nieudanego zamachu stanu przeciwko rządowi prezydenta Luisa Gonzalesa Macchiego.

19 maja – W stolicy Fidżi, Suvie, grupa 9 uzbrojonych cywilów wtargnęła do siedziby parlamentu, uwięziła premiera Mahendrę Chaudhry'ego oraz członków jego gabinetu i współpracowników (łącznie kilkadziesiąt osób). Zamachowcy ogłosili następnie unieważnienie konstytucji i przejęcie władzy w kraju. Na czele zamachowców stał George Speight, reprezentujący opozycję (przedstawicielstwo rdzennych melanezyjskich mieszkańców wysp) wobec rządu, na którego czele stoi Hindus (Melanezyjczycy stanowią ok. 51% ludności kraju, Hindusi ok. 44 % populacji).

22 maja – Na Haiti odbyły się wybory parlamentarne, które przyniosły zwycięstwo koalicji „Lavalas”, związanej z byłym prezydentem Jeanem-Bertrandem Aristide'em. Wybory odbywały się w atmosferze strachu i terroru.

22–24 maja – Izrael wycofał swoje wojska z południowego Libanu. Również utworzona i wspierana przez Izrael Armia Południowego Libanu (SLA) opuściła tereny tzw. strefy bezpieczeństwa (większość żołnierzy SLA znalazła schronienie w Izraelu).

24 maja – Izba Reprezentantów USA podjęła decyzję o przyznaniu Chinom stałej klauzuli najwyższego uprzywilejowania.

25 maja – Władze Etiopii ogłosiły zwycięstwo w wojnie z Erytreą. Stało się to po serii sukcesów militarnych Etiopczyków, w wyniku których władze erytrejskie zapowiedziały wycofanie swoich wojsk z terenów etiopskich zajętych na początkowym etapie wojny w 1998 r. Według prasy moskiewskiej sukces militarny Etiopii był możliwy dzięki obecności wojskowych doradców rosyjskich.

29 maja – W związku z kryzysem politycznym na Fidżi siły zbrojne tego kraju ogłosiły przejęcie bezpośredniej władzy i wprowadzenie stanu wojennego, a prezydent kraju Ratu Kamise Mary zrezygnował z piastowanego stanowiska.

29 maja – Wizytę w Chinach złożył prezydent Indii Kocheril Raman Narayanan. Podczas rozmów z przywódcą chińskim Jiang Zeminem postanowiono przyspieszyć działania na rzecz uregulowania problemów granicznych w stosunkach pomiędzy oboma krajami (sporne odcinki granicy znajdują się w stanach Dżammu i Kaszmir oraz w Arunaczal Pradesz).

29–30 maja – Do masakry ludności chrześcijańskiej (kilkadziesiąt ofiar śmiertelnych) doszło na Molukach (Indonezja). Odpowiedzialnością za te ataki obarczono fundamentalistyczną organizację muzułmańską Lasker Dżihad (Siły Świętej Wojny). Do kolejnych walk na tle religijnym dochodziło w tej prowincji także w następnych miesiącach.

30 maja – W Algierze rozpoczęły się rozmowy pokojowe pomiędzy Etiopią i Erytreą. Etiopia tego dnia ogłosiła częściowe wycofanie swoich wojsk z zajętego terytorium Erytrei, a 31 maja premier tego kraju Meles Zenawi zadeklarował zakończenie wojny.

1 czerwca – Chińska agencja prasowa Xinhua poinformowała o zakończonej w Pekinie wizycie przywódcy północnokoreańskiego Kim Dzong Ila. Była to jego pierwsza zagraniczna podróż od momentu przejścia władzy po śmierci Kim Ir Sena i przebiegała w całkowitej tajemnicy. Według źródeł chińskich podczas rozmów z prezydentem Jiang Zeminem Kim Dzong Il poparł realizowany przez Pekin model transformacji gospodarczej.

1 czerwca–31 października – W Hanowerze odbyła się największa w dziejach wystawa światowa „Expo 2000” pod hasłem przewodnim „Człowiek–Przyroda–Technika”.

2–3 czerwca – W Berlinie odbyła się konferencja z udziałem szefów kilkunastu państw nt. „Nowoczesnego rządzenia w XXI wieku” (drugi „Szczyt Trzeciej Drogi”). Uczestniczyli w niej prezydenci Argentyny, Brazylii, Chile, RPA i USA oraz premierzy Francji, Grecji, Holandii, Kanady, Niemiec, Nowej Zelandii, Portugalii, Szwecji i Włoch. W przyjętej deklaracji wskazywano na szanse i zagrożenia, jakie niesie ze sobą globalizacja.

3–5 czerwca – Z wizytą w Moskwie przebywał prezydent USA Bill Clinton. Podczas rozmów z rosyjskim prezydentem Władimirem Putinem uwidoczniły się różnice w kwestii budowy Narodowego Systemu Obrony Przeciwrakietowej (NMD). Pomimo tych różnic obaj prezydenci podpisali wspólne oświadczenie, w którym potwierdzono dążenie do umocnienia strategicznej stabilności. Podpisano ponadto dwa memoranda: 1) porozumienie o utylizacji plutonu wykorzystywanego do celów militarnych (każda strona zlikwiduje 34 tony tego surowca); 2) porozumienie o utworzeniu wspólnego centrum wymiany danych z systemów wczesnego ostrzegania oraz informowania o wystrzelonych rakietach.

5–10 czerwca – W okolicach Kisangani w Demokratycznej Republice Konga doszło do ciężkich walk pomiędzy wojskami Rwandy i Ugandy (oba kraje były wcześniej sojusznikami wspierającymi rebeliantów dążących do obalenia prezydenta DRK Laurenta Desire Kabili).

10 czerwca – W Damaszku zmarł prezydent Syrii Hafez al-Asad. Natychmiast po jego śmierci syryjski parlament wprowadził zmiany do konstytucji, co pozwoliło rządzącej partii Baas na wysunięcie kandydatury syna zmarłego prezydenta, Baszara al-Asada na stanowisko szefa państwa. 10 lipca tę kandydaturę zatwierdziło powszechne referendum (97,29% głosów).

13 czerwca – Prezydent Włoch Carlo Azeglio Ciampi ułaskawił Mehmeta Alego Agcę, skazanego na dożywocie po próbie zamachu na życie papieża Jana Pawła II w 1981 r. Po przetransportowaniu do Turcji M.A. Agca został uwięziony za akty terroru dokonane na terytorium tego kraju w latach 70.

13–15 czerwca – W Phenianie odbyło się pierwsze w historii spotkanie przywódców obu państw koreańskich – Kim Dzong Ila z Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej oraz Kim De Dzunga, prezydenta Republiki Koreańskiej. 14 czerwca obaj politycy podpisali porozumienie, które przewidywało m.in. dalsze rozmowy na temat zjednoczenia, złożenie wizyty przez przywódcę północnokoreańskiego w Korei Płd.; zorganizowanie spotkania rozdzielonych przez wojnę rodzin; rozwój współpracy gospodarczej oraz rozwiązanie „innych kwestii humanitarnych” (problem więźniów politycznych).

14 czerwca – Według raportu Sztokholmskiego Międzynarodowego Instytutu Badań nad Pokojem (SIPRI) w 1999 r. na świecie rozgrywało się 27 poważnych konfliktów zbrojnych (w 1998 r. również 27, w 1997 r. – 19), głównie w Afryce i Azji. W 1999 r. na cele wojskowe wydano na świecie 780 mld USD (2,6% światowego PKB). Największymi eksporterami broni były USA (ponad 10 mld USD), Rosja (3,1 mld USD i prawie dwukrotny wzrost w porównaniu z rokiem 1998), Francja (1,7 mld USD), Niemcy (1,3 mld USD), Wielka Brytania (1 mld USD).

18 czerwca – W Algierze ministrowie spraw zagranicznych Erytrei Hajle Wolde Tenase i Etiopii Sejum Mesfin podpisali porozumienie rozejmowe, kończące dwuletnią wojnę. Strony zgodziły się także na rozmieszczenie sił pokojowych ONZ w pasie granicznym o szerokości 25 km (do czasu demarkacji spornej granicy).

19 czerwca – Stany Zjednoczone ogłosiły złagodzenie sankcji gospodarczych wobec Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej. Objęły one m.in. możliwość eksportu większości amerykańskich towarów do KRL-D oraz inwestycji amerykańskich przedsiębiorstw w rolnictwo i niektóre gałęzie przemysłu.

24–25 czerwca – W Zimbabwie przeprowadzono wybory parlamentarne. Przyniosły one zwycięstwo dotychczas rządzącej partii Afrykański Narodowy Związek Zimbabwe – Front Patriotyczny (ZANU-PF) prezydenta Roberta Mugabe (62 mandaty). Opozycyjny Ruch na rzecz Demokratycznych Zmian (MDC) uzyskał 57 miejsc. Obserwatorzy z Unii Europejskiej uznali 26 czerwca, że wybory nie były ani wolne, ani uczciwe.

25 czerwca – W Japonii przeprowadzono wybory parlamentarne. Dotychczas rządząca koalicja zachowała przewagę w parlamencie (271 mandatów na 480), tracąc jednakże w porównaniu z poprzednimi wyborami 70 mandatów. Główną siłą koalicji pozostała Partia Liberalno-Demokratyczna (LDP – 233 mandaty). Stanowisko premiera zachował lider LDP Yoshiro Mori.

25–27 czerwca – W Warszawie odbyły się obrady Światowego Forum Demokracji, w którym uczestniczyło prawie 300 przedstawicieli organizacji pozarządowych, elit intelektualnych, księci i związków zawodowych z 85 państw.

26 czerwca – Biolodzy ogłosili zakończenie pierwszego etapu prac nad rozszyfrowaniem genomu człowieka. Prace trwały 10 lat.

26–27 czerwca – W Warszawie odbyła się konferencja międzynarodowa „Ku wspólnocie demokracji”, w której uczestniczyli przedstawiciele 107 rządów (reprezentowanych w większości przez ministrów spraw zagranicznych). Inicjatorami konferencji były Chile, Czechy, Indie, Korea Płd., Mali, Polska i USA. Do udziału w konferencji nie zaproszono m.in. Białorusi, Chin, Iraku, Iranu, Jugosławii, Korei Płn., Kuby i Libii. Obrady poświęcone były omówieniu współpracy na rzecz umacniania demokratycznych instytucji krajowych i międzynarodowych oraz walce z zagrożeniami dla demokracji. W deklaracji końcowej zobowiązano się do przestrzegania uniwersalnych wartości demokratycznych. Przyjęcia jej odmówiła Francja, obawiająca się proponowanej przez USA instytucjonalizacji tej formuły współpracy.

26 czerwca–3 lipca – W Genewie obradowała konferencja na temat problemów rozwoju społecznego (tzw. szczyt społeczny). Sekretarz generalny ONZ Kofi Annan przedstawił na nim pierwszy wspólny raport ONZ, MFW, BŚ i OECD („Lepszy świat dla wszystkich”) na temat walki z nędzą w świecie. Zalecenia końcowe postulowały zmniejszenie skrajnej nędzy na świecie o połowę do 2015 r. i przekazywanie przez państwa rozwinięte 0,7% ich PKB na pomoc rozwojową.

27–30 czerwca – W stolicy Malezji Kuala Lumpur odbyła się konferencja Organizacji Konferencji Islamskiej pod hasłem „Islam i globalizacja”. Uczestniczący w niej przywódcy 56 państw potępił Izrael za naruszanie procesu pokojowego, a Rosję za działania w Czeczenii.

2 lipca – Wybory prezydenckie w Meksyku wygrał kandydat koalicji dotychczas opozycyjnej konserwatywnej Partii Akcji Narodowej (PAN) oraz Zielonych, Vincente Fox (ok. 43% głosów). Pokonał on kandydata rządzącej od 71 lat Partii Instytucjonalno-Rewolucyjnej (PRI) Francisco Labastidę (35%). PAN uzyskała także najlepszy wynik w wyborach do obu izb parlamentu (ok. 40%), PRI – ok. 33%.

2 lipca – Wybory parlamentarne w Mongolii przyniosły zwycięstwo pozostającej od 1996 r. w opozycji postkomunistycznej Mongolskiej Partii Ludowo-Rewolucyjnej (72 na 76 miejsc w parlamencie). O takim wyniku zadecydowała bardzo zła sytuacja gospodarcza kraju oraz kryzys w koalicji reformatorskiej rządzącej po poprzednich wyborach. Nowym szefem rządu (26 lipca) został lider MPLR Nambaryn Echbajar.

5 lipca – Podczas spotkania przywódców tzw. piątki szanghajskiej (prezydenci Chin Jiang Zemin, Kazachstanu Nursułtan Nazarbajew, Kirgistanu Askar Akajew, Rosji Władimir Putin i Uzbekistanu Islam Karimow) w stolicy Tadżykistanu Duszanbe podpisana została wspólna deklaracja, w której m.in. zażądano „ochrony oraz ścisłego przestrzegania układu ABM”. Prezydenci pięciu państw uzgodnili także powołanie do życia Centrum Antyterrorystycznego do walki z ekstremizmem, handlem narkotykami i bronią, którego siedzibą została stolica Kirgizji Biszkek.

6 lipca – Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję nr 1306 nakładającą (na 18 miesięcy) embargo na diamenty wydobywane w kopalniach znajdujących się pod kontrolą Zjednoczonego Frontu Rewolucyjnego (RUF), antyrządowego ugrupowania w Sierra Leone.

7 lipca – Podczas rozmów w Phnom Penh przedstawiciela ONZ Hansa Corella i władz Kambodży osiągnięto wstępne porozumienie w sprawie postawienia przed sądem przywódców Czerwonych Khmerów oskarżonych o zbrodnie ludobójstwa, dokonane w okresie sprawowania przez nich władzy (1975–79). Uzgodniono, że większość sędziów będzie pochodziła z Kambodży, prokuratora wyznaczy ONZ.

8 lipca – Trzeci z kolei z serii testów przeprowadzonych przez USA, mających doprowadzić do stworzenia systemu obrony przeciwrakietowej, zakończył się niepowodzeniem.

10 lipca – Prezydent Izraela Ezer Weizman złożył dymisję, uzasadniając to złym stanem zdrowia. Swoją dymisję E. Weizman zapowiedział wcześniej, po oskarżeniach o korupcję i oszustwa podatkowe.

10–12 lipca – Prezydent Iranu Mohammad Chatami złożył wizytę w Niemczech. Oba kraje poinformowały, że chcą zakończyć okres napięć we wzajemnych stosunkach i powrócić do tradycyjnie bliskiej współpracy. M. Chatami opowiedział się za demokracją i państwem prawa, wskazując na konieczność połączenia tych idei z perską tradycją.

11–25 lipca – W Camp David odbyło się spotkanie na szczycie z udziałem premiera Izraela Ehuda Baraka, szefa Autonomii Palestyńskiej Jasera Arafata oraz prezydenta USA Billa Clintona (w charakterze mediatora), którego celem było wyprowadzenie z impasu blisko-wschodnich negocjacji pokojowych. Spotkanie zakończyło się niepowodzeniem. Pomimo znacznego postępu, jakiego strony dokonały prawie we wszystkich spornych kwestiach, na przeszkodzie porozumieniu stanął problem statusu Jerozolimy.

12 lipca – Podczas spotkania Zgromadzenia Szefów Państw i Rządów Organizacji Jedności Afrykańskiej w stolicy Togo, Lome, przywódcy 36 państw afrykańskich podpisali traktat przewidujący utworzenie (po ratyfikacji przez 2/3 członków OJA) Unii Afrykańskiej.

14 lipca – USA i Wietnam podpisały układ handlowy, który interpretowano jako ukoronowanie procesu normalizacji stosunków dwustronnych.

17 lipca – Podczas wystąpienia z okazji zaprzysiężenia na prezydenta Syrii Baszar al-Asad podkreślił wolę zawarcia pokoju z Izraelem, ale zapewnił, że Syria nie zgodzi się na jakiegokolwiek ustępstwa terytorialne. Nowy prezydent obiecał także przyspieszenie reform ekonomicznych w kraju.

18–19 lipca – Wizytę w Chinach złożył prezydent Rosji Władimir Putin. Podczas rozmów z przywódcą chińskim Jiang Zeminem W. Putin wezwał do umocnienia strategicznego partnerstwa obu państw. Obaj przywódcy w specjalnym oświadczeniu zagrozili Stanom Zjednoczonym „poważnymi konsekwencjami” w przypadku realizacji przez nie planowanego systemu obrony przeciwrakietowej (NMD).

19 lipca – Parlament Izraela zdecydował, że ewentualne porozumienie z Palestyńczykami zostanie poddane pod referendum. Będzie ono mogło być uznane za ważne po uzyskaniu absolutnej większości głosów „za”.

19–20 lipca – Prezydent Rosji Władimir Putin przebywał w Korei Płn. Po rozmowach z północnokoreańskim przywódcą Kim Dzong Ilem W. Putin poinformował, że KRLD jest gotowa zrezygnować z własnego programu rakietowego w zamian za udostępnienie jej technologii rakietowej innym państwom (potrzebnej zdaniem gospodarzy do prowadzenia badań kosmicznych). W. Putin zwrócił się do Chin, Japonii, Korei Płd. i USA o poparcie dla tego projektu. 20 lipca USA zgodziły się rozważyć możliwość udzielenia KRLD pomocy w umieszczeniu satelitów na orbicie, ale bez udostępniania technologii rakietowej.

21–23 lipca – Na japońskiej wyspie Okinawa (Nago) odbyło się spotkanie przywódców siedmiu najbogatszych państw świata (Francja, Japonia, Kanada, Niemcy, USA, Wielka Brytania, Włochy) oraz Rosji (G–8). Główne tematy negocjacji to program oddłużenia najbardziej potrzebujących państw świata (HIPC), rozwój technologii informatycznych, stabilizacja cen ropy naftowej, walka z chorobami zakaźnymi, liberalizacja oraz problemy bezpieczeństwa.

22 lipca – Jak poinformował Pentagon, sukcesem zakończyła się próba zniszczenia przez amerykański pocisk celu rakietowego. Test przeprowadzono w ramach tzw. programu obrony teatru działań (TMD), realizowanego równoległe z systemem obrony przeciwrakietowej (NMD).

24 lipca – Rząd Libanu zgodził się na rozmieszczenie wojsk ONZ na południu tego kraju (po wycofaniu stamtąd wojsk Izraela i proizraelskiej Armii Południowego Libanu). Oddziały „błękitnych hełmów” zajęły pozycje 26 lipca.

24–27 lipca – W Bangkoku odbyło się (24–25 lipca) spotkanie ministerialne Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Ministrowie spraw zagranicznych Brunei, Filipin, Indonezji, Kambodży, Laosu, Malezji, Myanmaru, Singapuru, Tajlandii i Wietnamu omówili projekt powołania regionalnej komisji praw człowieka. Ponadto przedyskutowano problemy gospodarcze oraz sposoby zwalczania przestępczości zorganizowanej. 26–27 lipca odbyła się konferencja Regionalnego Forum ASEAN poświęcona problemom bezpieczeństwa. Po raz pierwszy wzięła w niej udział Korea Płn., która 27 lipca została przyjęta jako pełnoprawny członek Forum.

30 lipca – W Wenezueli odbyły się (przełożone z 28 maja) wybory prezydenckie, parlamentarne, gubernatorów i samorządowe. Na 6-letnią kadencję prezydencką wybrany został dotychczasowy (sprawujący władzę od lutego 1999 r.) szef państwa Hugo Chavez (ok. 59% głosów), reprezentujący założoną przez siebie partię Ruch na Rzecz V Republiki (MVR). Jego partia zwyciężyła także w wyborach parlamentarnych, stanowych i lokalnych.

30 lipca – Pomimo niepowodzenia szczytu w Camp David w Jerychu doszło do spotkania delegacji izraelskiej i palestyńskiej na rozmowy pokojowe. Jednocześnie politycy krajów zaangażowanych w dialog (m.in. Autonomia Palestyńska, Egipt, Izrael, Jordania, USA) przeprowadzili szereg konsultacji politycznych na temat zaistniałej sytuacji.

31 lipca – Przedstawiciel prawicowej partii Likud Mosze Kacaw został wybrany przez parlament na prezydenta Izraela (zwyciężył byłego premiera i współtwórcę procesu pokojowego na Bliskim Wschodzie, reprezentanta lewicowej Partii Pracy, Szimona Peresa).

9 sierpnia – Wojska libańskie zostały rozmieszczone na obszarze południowego Libanu, w dawnej tzw. strefie bezpieczeństwa, kontrolowanej do 24 maja przez Izrael i sojuszniczą Armię Południowego Libanu.

11 sierpnia – Podczas wizyty w Moskwie przywódcy Palestyńczyków Jasera Arafata prezydent Rosji Władimir Putin potwierdził prawo Palestyńczyków do własnego państwa oraz zaoferował gotowość działania na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie.

11–12 sierpnia – Lotnictwo brytyjskie i amerykańskie zbombardowało cele w południowym Iraku w pobliżu miasta Samawa. Według Londynu i Waszyngtonu zniszczono irackie rakiety przeciwlotnicze w odwecie za ostrzelanie przez siły irackie samolotów obu krajów patrolujących tzw. strefy bezpieczeństwa w południowym i północnym Iraku.

13 sierpnia – 1200 delegatów, reprezentujących główne plemiona i klany somalijskie, powołało w Dżibuti (dzięki mediacji prezydenta tego kraju Ismaila Omara Guelleha) 245-osobowy tymczasowy parlament. Ma on sprawować władzę ustawodawczą przez trzy lata, do czasu rozpisania w Somalii wielopartyjnych wyborów powszechnych. Część somalijskich ugrupowań zbrojnych nie zaakceptowała tego porozumienia.

19 sierpnia – Rosyjska delegacja rządowa z wiceministrem ds. sytuacji nadzwyczajnych Rusłanem Salikowem przyleciała do Bagdadu, łamiąc tym samym embargo nałożone w 1990 r. przez Radę Bezpieczeństwa ONZ. Według strony rosyjskiej misja miała charakter humanitarny i nie potrzebowała zgody ONZ.

26–28 sierpnia – Podczas podróży do Afryki prezydent Stanów Zjednoczonych Bill Clinton odwiedził Nigerię, gdzie udzielił poparcia nowym cywilnym władzom kraju w umacnianiu demokracji i odbudowie gospodarki, oraz Tanzanię. W tym ostatnim kraju wziął udział (28 sierpnia) w uroczystości podpisania porozumienia, które ma zakończyć konflikt wewnętrzny

w Burundi. W uroczystości podpisania dokumentu (który udało się wynegocjować głównie dzięki mediacji byłego prezydenta RPA Nelsona Mandeli) uczestniczyło 12 prezydentów państw afrykańskich.

27 sierpnia, 3 września – W Libanie przeprowadzone zostały wybory parlamentarne; przyniosły zwycięstwo koalicji, na której czele stał Rafik Hariri, premier w latach 1992–98.

28–31 sierpnia – W Nowym Jorku w siedzibie ONZ odbyło się spotkanie ponad tysiąca przywódców religijnych z ok. 90 państw. Celem szczytu było omówienie sposobów zapobiegania napięciom i konfliktom powstającym na tle religijnym oraz powołanie rady, która pomagałaby ONZ w osiągnięciu tego celu. Kontrowersje wywołało niezaproszenie przywódcy tybetańskiego dalajlamy ze względu na naciski Chin.

3–5 września – Prezydent Rosji Władimir Putin złożył wizytę w Japonii. Przed przybyciem do Tokio W. Putin zdementował podczas pobytu na Sachalinie pogłoski o gotowości Rosji do przekazania Japonii czterech Wysp Kurylskich. Takie stanowisko podtrzymał podczas rozmowy z premierem Japonii Yoshiro Morim. Ponadto przywódcy obu krajów omówili problemy współpracy gospodarczej. Podpisano 15 szczegółowych porozumień.

6 września – Tuvalu zostało 189. członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych.

6–8 września – W siedzibie ONZ w Nowym Jorku odbył się Szczyt Tysiąclecia z udziałem 152 szefów państw i rządów. Jego celem było wytyczenie programu działania ONZ w nowym tysiącleciu, zwłaszcza w sferze społecznej (np. zmniejszenie liczby głodujących o połowę do 2015 r.).

9–10 września – Podczas obrad palestyńskiego parlamentu szef Autonomii Palestyńskiej Jaser Arafat poinformował o wznowieniu w najbliższym czasie negocjacji pokojowych z Izraelem. Jednocześnie przedstawicielstwo palestyńskie upoważniło J. Arafata do odłożenia terminu proklamowania niepodległości palestyńskiej.

15 września–1 października – W Sydney odbyły się Igrzyska Olimpijskie, w których wzięło udział 11 tys. sportowców ze 199 krajów.

16 września – Prezydent Peru Alberto Fujimori zrezygnował z piastowania stanowiska i rozpiął przedterminowe wybory prezydenckie i parlamentarne. Dymisję prezydenta wiązano z ujawnieniem próby przekupienia opozycyjnego parlamentarzysty przez szefa peruwiańskich służb specjalnych Vladimiro Montesinosa. Prezydent obiecał także rozwiązać służby specjalne.

18 września – Na Wybrzeżu Kości Słoniowej dokonano nieudanej próby zamachu stanu przeciwko wojskowym rządóm generała Roberta Gueia. Zamachowcy oskarżyli go o niewywiązanie się z obietnic złożonych po przejściu władzy w grudniu 1999 r. (R. Guei podjął decyzję o wystartowaniu w październikowych wyborach prezydenckich, chociaż po zorganizowanym przez siebie zamachu deklarował, że władza go nie interesuje).

22 września – Prywatny francuski samolot z lekarzami i artystami na pokładzie wylądował na lotnisku w Bagdadzie pomimo obowiązujących sankcji ONZ. Rząd Francji wydał zgodę na lot, informując o tym komitet ds. sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ, ale bez uzyskania oficjalnej zgody komitetu na odbycie lotu do Iraku.

25 września – W Izraelu odbyło się spotkanie premiera tego kraju Ehuda Baraka i lidera Autonomii Palestyńskiej Jasera Arafata, nie przyniosło jednak przełomu w negocjacjach

pokojowych. 27 września w Stanach Zjednoczonych rozpoczęła się kolejna tura negocjacji. Następnego dnia premier Izraela Ehud Barak po raz pierwszy publicznie zaproponował możliwość podziału Jerozolimy.

26 września – Kolejne sukcesy militarne Talibów w Afganistanie i zajęcie przez ich oddziały terytoriów przy granicy z Tadżykistanem doprowadziły do wzrostu napięcia w Azji Środkowej. Rosja postawiła w stan gotowości swoje wojska stacjonujące w Tadżykistanie oraz zaangażowała się w dialog z lokalnymi przywódcami i z władzami Pakistanu na temat rozwoju sytuacji w regionie.

26–27 września – W Pradze odbyły się doroczne obrady Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Banku Światowego. Obrady koncentrowały się na takich zagadnieniach, jak światowe prognozy ekonomiczne, wspieranie stabilizacji gospodarczej, reformy strukturalne Funduszu, oddłużenie najbiedniejszych państw świata oraz walka z ubóstwem. Spotkaniu towarzyszyły masowe demonstracje przeciwników polityki obu instytucji. Doprowadziły one do skrócenia obrad o jeden dzień.

27–28 września – W związku z perturbacjami na rynku ropy naftowej (wzrost cen tego surowca) w Caracas (Wenezuela) odbył się szczyt 11 krajów członkowskich Organizacji Państw Eksporterów Ropy Naftowej (OPEC). Oprócz krajów członkowskich do udziału w obradach zaproszono Angolę, Meksyk, Norwegię, Oman i Rosję. Spotkanie poświęcone było wypracowaniu długofalowej strategii działania organizacji.

28 września – Wizyta przywódcy opozycyjnej prawicowej partii Likud Ariela Szarona na Wzgórzu Świątynnym w Jerozolimie dała impuls do demonstracji Palestyńczyków, które przerodziły się w następnych dniach w długotrwałe antyizraelskie zamieszki. Użycie siły przez armię izraelską doprowadziło do kilkuset ofiar śmiertelnych w następnych miesiącach. Eskalacja konfliktu sprawiła, że wydarzenia wymknęły się spod kontroli i pomimo wielu zabiegów polityków z Ehudem Barakiem, Jaserem Arafatem oraz mediatorów z USA i krajów arabskich nie udało się przywrócić spokoju na terytoriach okupowanych. Powstanie palestyńskie wspierały ugrupowania fundamentalistyczne.

4 października – Podczas wizyty prezydenta Rosji Władimira Putina w Indiach podpisano bądź parafowano kilka kontraktów zbrojeniowych, przewidujących m.in. dostawę 310 czołgów „raketowych” T-90C, lotniskowca „Admirał Gorszkow”, raketowych systemów artyleryjskich S-300 PMU, a także sprzedaż licencji na produkcję wielozadaniowych myśliwców bombardujących Su-30 MKI.

7 października – W siedzibie ONZ w Nowym Jorku odbyło się inauguracyjne spotkanie klubu państw demokratycznych, w którym wzięło udział ponad 50 krajów.

11 października – Minister ds. informacji Autonomii Palestyńskiej Jaser Abed Rabbo zażądał powołania międzynarodowej komisji do zbadania przypadków przemocy na terytoriach okupowanych, uzależniając od tego możliwość zorganizowania szczytu izraelsko-palestyńskiego, który miałby doprowadzić do wygaszenia trwających tam od 28 września walk.

12 października – W jemeńskim porcie Aden dokonano samobójczego ataku terrorystycznego na amerykański niszczyciel USS „Cole”. Do dokonania zamachów przyznała się nieznaną dotąd organizacja „Armia Mahometa”, USA były jednak skłonne wiązać oba zamachy z działalnością Osamy bin Ladena (stojącego na czele organizacji Al Qaid).

12 października – Chiński pisarz Gao Xingjian, mieszkający od 13 lat na emigracji we Francji, otrzymał literacką Nagrodę Nobla. Jest pierwszym Chińczykiem wyróżnionym tą nagrodą.

13 października – Pokojową Nagrodę Nobla otrzymał prezydent Korei Południowej Kim De Dzung za wkład w obronę demokracji i praw człowieka, w szczególności za działania na rzecz pokoju i pojednania z Koreą Północną.

16–17 października – W Szarm el-Szejkh odbyło się spotkanie na szczycie, mające doprowadzić do wznowienia dialogu arabsko-izraelskiego. Wzięli w nim udział lider Palestyńczyków Jaser Arafat, premier Izraela Ehud Barak, prezydent USA Bill Clinton, król Jordanii Abdullah, prezydent Egiptu Hosni Mubarak, sekretarz generalny ONZ Kofi Annan oraz szef dyplomacji Unii Europejskiej Javier Solana. Izrael i Palestyńczycy zgodzili się na podjęcie działań w celu zakończenia przemocy oraz zawarli tajne porozumienie dotyczące spraw bezpieczeństwa. Zgodzono się także na powołanie międzynarodowej komisji, która ustaliłaby przyczyny niepokoju i sposoby przeciwdziałania im. Uzgodnienia te nie zapobiegły dalszym aktom przemocy.

18–21 października – W Seulu odbył się trzeci szczyt euroazjatycki (ASEM). Uczestnicy spotkania poparli proces normalizacji stosunków między państwami koreańskimi oraz zachęćli je do dalszych działań na rzecz pojednania i wzmocnienia bezpieczeństwa regionalnego.

19 października – Premier Tajwanu Czang Czun-siung zapowiedział zniesienie z dniem 1 stycznia 2001 r. (obowiązującego od 5 lat) zakazu utrzymywania z Chinami kontaktów handlowych oraz komunikacji morskiej.

21–22 października – Przywódcy Ligi Państw Arabskich podczas szczytu w Kairze podjęli decyzję, że – w związku z wydarzeniami na palestyńskich terytoriach okupowanych – nie będą nawiązywać z Izraelem żadnych nowych kontaktów oraz nie będą uczestniczyć w żadnych rozmowach z Izraelem na temat współpracy gospodarczej w regionie. Przywódcy arabscy odmówili jednakże całkowitego zerwania stosunków z Izraelem.

22 października – Rząd Izraela ogłosił przerwę w kontynuowaniu bliskowschodniego procesu pokojowego, uzasadniając to dalszym stosowaniem przemocy przez Palestyńczyków na terytoriach okupowanych.

22 października – Na Wybrzeżu Kości Słoniowej odbyły się wybory prezydenckie, pierwsze po wojskowym zamachu stanu z grudnia 1999 r. Próba sfałszowania wyników wyborów przez dotychczasowego prezydenta Roberta Gueia doprowadziła do masowych wystąpień ludności przeciwko reżimowi wojskowemu i przejęcia władzy przez Laurenta Gbagbo (kandydata Ludowego Frontu Wybrzeża Kości Słoniowej, uzyskał ok. 59% głosów), głównego rywala urzędującego prezydenta w wyborach. Część opozycji, której przedstawiciele nie zostali dopuszczeni do udziału w wyborach, zwłaszcza zwolennicy byłego premiera Alassane Ouattara (Zrzeszenie Republikanów), nie uznała legalności wyborów, co stało się przyczyną masowych zamieszek w kraju, w wyniku których kilkadziesiąt osób poniosło śmierć.

23 października – W Pekinie odbył się III szczyt Unia Europejska–Chiny z udziałem prezydenta Francji Jacques'a Chiraca. Oprócz stosunków dwustronnych omawiano głównie perspektywy członkostwa Chin w Światowej Organizacji Handlu (WTO).

23–24 października – Amerykańska sekretarz stanu Madeleine Albright złożyła pierwszą w historii wizytę w Korei Północnej (oba kraje od 1950 r. formalnie pozostają w stanie wojny), poświęconą omówieniu normalizacji stosunków dwustronnych oraz sytuacji na Półwyspie Koreańskim.

26 października – W Duszanbe, stolicy Tadżykistanu, doszło do spotkania lidera Sojuszu Północnoafgańskiego (opozycyjnego wobec rządu Talibów) Ahmada Szaha Masuda z ministrem

spraw zagranicznych Rosji Igorem Siergiejewem. Z tymi politykami rozmawiał także szef dyplomacji Iranu Kamal Charazi. Talibowie oskarżyli Rosję o mieszanie się w wewnętrzne sprawy Afganistanu i zagrozili działaniami odwetowymi.

27 października – Władze Autonomii Palestyńskiej zwróciły się do ONZ z prośbą o powołanie międzynarodowych sił pokojowych w Strefie Gazy i na Zachodnim Brzegu Jordanu.

13 listopada – Izba Reprezentantów filipińskiego parlamentu postawiła w stan oskarżenia prezydenta Josepha Estradę pod zarzutem korupcji, naruszenia konstytucji, faworyzowania swoich zwolenników oraz utraty zaufania społecznego. Senat rozpoczął 7 grudnia procedurę *impeachmentu*.

18–19 listopada – Prezydent Stanów Zjednoczonych Bill Clinton złożył w Wietnamie wizytę, będącą ukoronowaniem procesu normalizacji stosunków dwustronnych tych krajów. M.in. rozmawiano o rozwoju kontaktów gospodarczych.

20 listopada – W związku z niestabilną sytuacją w kraju prezydent Peru Alberto Fujimori złożył dymisję, motywując to chęcią ułatwienia Peruwianczykom pojednania i pokojowej transformacji. Decyzję podjął podczas pobytu w Japonii, skąd nie wrócił do kraju. 22 listopada Kongres powierzył obowiązki prezydenta swojemu przewodniczącemu Valentinowi Paniagua (reprezentant opozycji), który powołał „rząd jedności i pojednania” z Javierem Perezem de Cuellarem na czele.

23 listopada – W Moskwie poinformowano, że Rosja zamierza wznowić współpracę wojskowo-techniczną z Iranem. Oznaczało to odejście od poufnej umowy amerykańsko-rosyjskiej zawartej w 1995 r. przez Ala Gore’a oraz 1Wiktora Czernomyrdina.

25 listopada – Niepowodzeniem zakończyła się po dwóch tygodniach obrad ONZ-owska konferencja klimatyczna w Hadze. Ze względu na nieprzejednane stanowisko USA nie udało się wypracować globalnej strategii walki z ociepleniem klimatu.

26 listopada – Wybory prezydenckie na Haiti zwyciężył Jean-Bertrand Aristide (92% głosów), pełniący już tę funkcję w latach 1991–96. Opozycja uznała wybory za farsę i nie zaakceptowała ich wyniku.

3 grudnia – Rząd Izraela wyraził zgodę na współpracę z międzynarodową komisją, powołaną w celu ustalenia przyczyn trwających od 28 września zamieszek na terytoriach okupowanych. Na czele komisji stanął amerykański senator George Mitchell.

10 grudnia – Premier Izraela złożył rezygnację z piastowanego urzędu. Otworzyło to drogę do rozpisania przedterminowych wyborów na ten urząd.

12 grudnia – Etiopia i Erytrea podpisały w Algierze układ pokojowy kończący 2-letnią wojnę.

12 grudnia – W Palermo rozpoczęła się konferencja z udziałem ponad 150 państw, podczas której podpisano – opracowaną z polskiej inicjatywy – Konwencję Narodów Zjednoczonych o Zwalczeniu Międzynarodowej Przestępczości Zorganizowanej. Dokumentowi towarzyszą protokoły fakultatywne dotyczące zwalczania handlu żywym towarem oraz nielegalnej imigracji.

19–23 grudnia – W Waszyngtonie odbyła się kolejna runda negocjacji w ramach izraelsko-palestyńskiego dialogu pokojowego, z udziałem ministra spraw zagranicznych Izraela Szlomo

Ben Ami oraz doradcy przywódcy palestyńskiego Saeba Erakata. Stany Zjednoczone wysunęły kolejną kompromisową propozycję podziału Jerozolimy pomiędzy Izrael i przyszłe państwo palestyńskie. Jednak ze względu na brak jednoznacznych deklaracji poparcia dla tej inicjatywy po obu stronach, planowane na 28 grudnia bezpośrednie spotkanie liderów Izraela i Palestyńczyków nie doszło do skutku.

31 grudnia – Przywódcy sześciu państw członkowskich Rady Współpracy Zatoki Perskiej (GCC) podpisali w Manamie (Bahrajn) układ o wspólnej obronie. Stronami układu są Arabia Saudyjska, Bahrajn, Katar, Kuwejt, Oman i Zjednoczone Emiraty Arabskie.